

แผนยุทธศาสตร์โครงการป่าชายเลนเพื่ออนาคต และแผนปฏิบัติการ ในระยะที่ 2 (พ.ศ.2553 - 2556)

ธันวาคม 2554

Acronym

AAR	After Action Review
AFP	Area/Function/Participation
BAR	Before Action Review
CoP's	Community of practice
CSR	Corporate Social Responsibility
DAR	During Action Review
EIA	Environmental Impact Assessment
EIA	Environmental Impact Assessmen
FAO	Food and Agriculture Organization
GSEI	The Good Governance for Social Development and the Environment Foundation
IUCN	International Union for Conservation of Nature
LGF	Large Grant Facility
MFF	Mangroves for the Future
NCB	National Coordinating Body
NORAD	Norwegian Agency for Development Cooperation
NSAP	National Strategy and Action Plan
PES	Payment for Ecosystem Service
RECOFTC	Regional Community Forestry Training Center
REDD+	Reducing emissions from deforestation and degradation
RSC	Regional Steering Committee
SEA	Strategic Environmental Assessment
SEA	Strategic Environmental Assessment
SGF	Small Grant Facility
SIDA	Swedish International Development Cooperation Agency
UNDP	United Nations Development Programme
UNEP	United Nations Environmental Programme
WI	Wetlands International
WWF	World Wildlife Fund

คำนำ

การจัดทำแผนยุทธศาสตร์โครงการป่าชายเลนเพื่ออนาคตและแผนปฏิบัติการ ในระยะที่ 2 (พ.ศ.2553 - 2556) สำหรับประเทศไทย (Thailand National Strategy and Action Plan for the Mangroves for the Future, Phase II (2010:2013) เป็นการดำเนินงานโดยความร่วมมือของภาคีหุ้นส่วนหลายภาคส่วนในการระดมความคิดเห็นและการสรุปผลการดำเนินงานในระยะที่ 1 (พ.ศ. 2550:2552) ซึ่งประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือในการจัดทำแผนการจัดการป่าชายเลนเพื่อความมั่นคงแห่งชาติและความยั่งยืนของระบบนิเวศชายฝั่ง อันเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างระบบเตือนภัยทางธรรมชาติที่มีประสิทธิภาพโดยใช้พื้นที่ป่าชายเลนในการเป็นแนวกันชน

เพื่อให้การดำเนินงานของโครงการ MFF เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จึงได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการเพื่อรองรับการดำเนินงานในระยะที่ 2 ซึ่งให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการจัดการความรู้ให้กับชุมชนท้องถิ่น รวมตลอดจนการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนในการจัดการระบบนิเวศป่าชายฝั่ง บนพื้นฐานของการบริหารจัดการที่ดี และมุ่งส่งเสริมบทบาทของผู้หญิงและภาคีเครือข่ายในท้องถิ่นในการสนับสนุนการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนอย่างยั่งยืน เพื่อความมั่นคงของชีวิตและช่วยขจัดความยากจนของคนในชนบท

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการเพื่อการดำเนินงานของโครงการป่าชายเลนเพื่ออนาคตฉบับนี้ จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อภาคีเครือข่ายและผู้สนใจและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการดำเนินโครงการต่อไป

คณะผู้จัดทำ

พฤษภาคม 2554

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	3
สารบัญ	4
รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)	9
บทที่ 1 บทนำ	20
1.1 ความสำคัญของปัญหา	20
1.2 การริเริ่มโครงการป่ายาเลนเพื่ออนาคต	21
1.3 วัตถุประสงค์	23
1.4 กรอบการดำเนินงาน	23
1.5 ภาวคืเครือข่ายความร่วมมือ	25
1.6 เป้าหมายที่พึงประสงค์	25
บทที่ 2 นโยบายของไทยต่อการจัดการป่ายาเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง	26
2.1 นโยบายพื้นฐานแห่งรัฐกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	26
2.2 นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2540 - 2559	27
2.3 สาระสำคัญแห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535	27
2.4 การรับมือกับสภาวะโลกร้อนในแนวคิดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555:2559)	28
2.5 การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	29
2.6 มติคณะรัฐมนตรีที่สำคัญเกี่ยวข้องกับทรัพยากรป่ายาเลนที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน	30
2.7 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานเพื่อการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2550	37
2.8 หลักธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการที่ดี	37
2.9 บทบาทภารกิจของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	38

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3	
ประมวลสถานการณ์ป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งของประเทศ	40
3.1 สถานการณ์ชายหาดและชายฝั่งทะเล	40
3.2 สถานการณ์ป่าชายเลน	41
3.3 สถานการณ์แนวปะการัง และการเกิดปะการังฟอกขาว	46
3.4 สถานการณ์หญ้าทะเล	46
3.5 ปัจจัยด้านประชากรที่กระทบต่อป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง	48
3.6 แผนพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ในพื้นที่ภาคใต้	49
บทที่ 4	
การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมของโครงการป่าชายเลนเพื่ออนาคตใน ระยะที่ 2 (พ.ศ.2553 - 2556)	50
4.1 การวิเคราะห์ระบบคุณค่าของแผนยุทธศาสตร์โครงการป่าชายเลนเพื่อ อนาคต	51
4.2 การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการดำเนินโครงการ MFF	52
4.3 สรุปบทเรียนของการดำเนินโครงการ MFF ในระยะที่ 1 (พ.ศ.2550:- 2552)	56
4.4 การเพิ่มประสิทธิภาพของกลไกของการดำเนินโครงการ MFF ในระยะที่ 2 (พ.ศ.2553-2556)	60
บทที่ 5	
แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการโครงการป่าชายเลนเพื่ออนาคต ในระยะที่ 2 (พ.ศ.2553 - 2556)	62
5.1 ปณิธาน	62
5.2 วิสัยทัศน์	62
5.3 พันธกิจ	62
5.4 เป้าประสงค์	62
5.5 ตัวชี้วัดเชิงยุทธศาสตร์	63

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.6 แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของโครงการ MFF ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2553 - 2556)	63
: ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมกระบวนการเข้าถึงความรู้เพื่อเพิ่มคุณค่าของป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง	64
: ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ ป่าชายเลนและเข้าถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนอย่างสมดุล เป็นธรรมและยั่งยืน	65
: ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพกลไกการบริหารจัดการที่ดี	68
5.7 โครงการที่สำคัญ (Flagship Projects) เพื่อรองรับยุทธศาสตร์การดำเนินงานของโครงการ MFF ในระยะที่ 2	69
บทที่ 6 การนำแผนยุทธศาสตร์โครงการป่าชายเลนเพื่ออนาคตระยะที่ 2สู่การปฏิบัติ	74
6.1 สื่อสารแผนยุทธศาสตร์โครงการ MFF ระยะที่ 2 ให้ได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการประสานความร่วมมือระดับชาติด้านนิเวศป่าชายเลนเพื่ออนาคต (NCB)	74
6.2 จัดลำดับความสำคัญของแผนปฏิบัติการ	74
6.3 การจัดองค์การบริหารงานโครงการ MFF	75
6.4 การประสานความร่วมมือกับยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง	75
6.5 การประสานงานด้านงบประมาณสนับสนุนโครงการ MFF	75
6.6 การสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน	76
6.7 การติดตามและประเมินผล	77
6.8 การทบทวนและปรับปรุง	78
เอกสารอ้างอิง	79
คณะทำงานยุทธศาสตร์โครงการป่าชายเลนเพื่ออนาคต	81
คณะกรรมการประสานความร่วมมือระดับชาติด้านนิเวศป่าชายเลนเพื่ออนาคต	82

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
ภาพที่ 1:1	แผนที่แสดงพื้นที่การดำเนินงานของโครงการ MFF ในระยะที่ 1 (2550 - 2552)	22
ภาพที่ 1:2	กรอบและขั้นตอนการวางแผนยุทธศาสตร์โครงการป้าชายเลนเพื่ออนาคต และแผนปฏิบัติการสำหรับเป็นแนวทางในการดำเนินงานในระยะที่ 2 (พ.ศ.2553 - 2556)	
ภาพที่ 3:1	แผนที่พื้นที่ป้าชายเลน ปี 2550	43
ภาพที่ 3:2	การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป้าชายเลนในประเทศไทย	46

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 2:1	มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรป้าชายเลนที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน	30
ตารางที่ 3:1	พื้นที่ป้าชายเลน ปี 2550	42
ตารางที่ 3:2	พื้นที่ป้าชายเลนของประเทศไทย (แยกตามรายภาคและจังหวัด)	45
ตารางที่ 3:3	แสดงการพยากรณ์จำนวนประชากรในอีก 5 ปีข้างหน้า (ปี พ.ศ. 2553 - 2557)	49
ตารางที่ 4:1	การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับการดำเนินงานของโครงการ MFF	52
ตารางที่ 4:2	สรุปบทเรียนของการดำเนินงานโครงการในระยะที่ 1 (พ.ศ.2550:4552)	57

รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร

(Executive Summary)

1. บทนำ

โครงการป่าชายเลนเพื่ออนาคต (Mangrove for the Future: MFF) เป็นโครงการความร่วมมือจากหลายภาคส่วนที่เกิดขึ้นเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชนชายฝั่ง โดยการดำเนินงานโครงการนั้นมี 2 ระดับคือ ระดับภูมิภาคที่มีประเทศสมาชิกในระยะที่ 1 จำนวนหลายประเทศ คือ ประเทศมัลดีฟฟ์ อินโดนีเซีย อินเดีย ศรีลังกา เซเชลล์ และประเทศไทย และประเทศสมาชิกใหม่อีกสองประเทศที่เข้าร่วมในระยะที่ 2 คือ ประเทศเวียดนามและปากีสถาน โดยอยู่ภายใต้การกำกับของคณะกรรมการระดับภูมิภาคที่เป็นตัวแทนจากแต่ละประเทศและองค์กรภาคีคือ องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO), สำนักงานโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) องค์การแคร์นานาชาติ (CARE) องค์การพื้นที่ชุ่มน้ำนานาชาติ (Wetlands International: WI) โดยมีองค์กรหลักในการประสานงานคือองค์การระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากร (International Union for Conservation of Nature: IUCN) และสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) โดยได้รับการสนับสนุนทางด้านงบประมาณจากสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนา (Norwegian Agency for Development Cooperation: NORAD) และองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งสวีเดน (Swedish International Development Cooperation Agency: SIDA)

การดำเนินงานในระดับประเทศนั้น อยู่ภายใต้การกำกับของคณะกรรมการประสานความร่วมมือระดับชาติ โดยในประเทศไทยอยู่ภายใต้การดูแลของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยมีคณะกรรมการ 26 ท่าน ซึ่งอธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นประธาน หนึ่งในช่วงการดำเนินงานสามปีแรกนั้น (พ.ศ.2550 - 2552) ทางโครงการได้แต่งตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อคัดเลือกโครงการ ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ (National Strategy and Action Plan: NSAP) โดยการดำเนินงานได้ให้การสนับสนุนโครงการใน 2 รูปแบบคือ โครงการขนาดเล็กและโครงการขนาดใหญ่ โดยโครงการขนาดเล็กหรือที่รู้จักภายใต้ชื่อโครงการกองทุนขนาดเล็กโครงการป่าชายเลนเพื่ออนาคต (Mangroves For the Future Small Grants Facility: MFF SGF) นั้น มี UNDP สำนักงานประเทศไทยเป็นผู้บริหารจัดการโครงการ และในปี 2551 ได้มีการคัดเลือกโครงการขนาดเล็กทั้งสิ้น 15 โครงการ และโครงการขนาดใหญ่ (Large Grant Facility: LGF) อีก 3 โครงการ ซึ่งผลการดำเนินงานของโครงการประสบความสำเร็จได้ดีในระดับที่น่าพอใจ

อนึ่ง โครงการป่าชายเลนเพื่ออนาคตได้ดำเนินการเข้าสู่ระยะที่ 2 (พ.ศ.2553 - 2556) จึงมีความจำเป็นที่ภาคีเครือข่ายทั้งในระดับนโยบาย ภาคการปฏิบัติการ รวมทั้งองค์กรสนับสนุนการดำเนินงานจะได้มาร่วมสรุปบทเรียนที่เป็นผลจากการดำเนินงานที่ผ่านมา รวมทั้งวิเคราะห์

สถานการณ์ของการดำเนินงาน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์และบริบททางสังคมต่อไป

2. เป้าหมายที่พึงประสงค์

การดำเนินงานภายใต้แผนยุทธศาสตร์ของโครงการป้าชายเลนเพื่ออนาคตและแผนปฏิบัติการ สำหรับเป็นแนวทางในการดำเนินงานในระยะที่ 2 (พ.ศ.2553 - 2556) นั้น มีเจตนารมณ์ในการ ผลักดันให้เกิดความพยายามและความร่วมมือของทุกภาคส่วน ทั้งในระดับนโยบายของรัฐและภาคี สันนิบาตต่าง ๆ รวมทั้งบทบาทของท้องถิ่นในการปกป้องรักษาป้าชายเลนและทรัพยากรชายฝั่งใน ลักษณะของการบูรณาการการทำงาน ภายใต้การมีส่วนร่วมและมีธรรมาภิบาล

3. แผนยุทธศาสตร์โครงการป้าชายเลนเพื่ออนาคตและแผนปฏิบัติการ ในระยะที่ 2 (พ.ศ.2553 - 2556) สำหรับประเทศไทย

3.1 ปณิธาน

ประเทศไทย ต้องดำเนินความพยายามอย่างแข็งขันในการบูรณาการความร่วมมือของทุก ภาคส่วน เพื่อการอนุรักษ์ ป่าชายเลน พัฒนาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป้าชายเลนและระบบ นิเวศชายฝั่งที่สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม บนพื้นฐานของการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้เกิดความมั่นคงของชุมชนและ ทรัพยากรธรรมชาติ อันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศอย่างสมดุล เป็นธรรมและยั่งยืน

3.2 วิสัยทัศน์

ประเทศไทยมีธรรมาภิบาลการจัดการนิเวศชายฝั่งเพื่อความยั่งยืนมั่นคงของชุมชนและความ หลากหลายทางชีวภาพ

3.3 พันธกิจ

เสริมสร้างความเข้มแข็งของทุกภาคส่วนและเป็นกลไกประสานขับเคลื่อนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดปฏิบัติและการเรียนรู้การพัฒนา นโยบายและธรรมาภิบาลการจัดการระบบนิเวศชายฝั่ง อย่างยั่งยืน

3.4 เป้าประสงค์

1) เพื่อให้เกิดการดำเนินงานในด้านการอนุรักษ์ ป่าชายเลน พัฒนาทรัพยากรป้าชายเลนและระบบ นิเวศชายฝั่งให้เกิดความสมดุลและเอื้อต่อการคุ้มครองระบบนิเวศทางชายฝั่ง และมีความเชื่อมโยงกับ การจัดการเชิงระบบนิเวศ (Ecological Approach)

2) เพื่อบูรณาการความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในระดับต่างๆ เพื่อปกป้อง คุ่มครองทรัพยากรป่าชายเลน รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศชายฝั่ง เพื่อสร้างความมั่นคงของชีวิตและเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนให้ดีขึ้น

3) เป็นการเตรียมความพร้อมและศักยภาพของชุมชนเพื่อปรับตัวกับความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติที่อาจกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตของชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งลดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งทรัพยากรชายฝั่งจากภัยธรรมชาติที่จะเกิดขึ้น ภายใต้การจัดการบนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถพึ่งตนเองได้

4) ส่งเสริมบทบาทขององค์กรชุมชนและภาคีเครือข่ายทุกระดับ รวมทั้งกลุ่มผู้หญิง เยาวชน และผู้เสียโอกาสในสังคม ในการเข้าถึงสิทธิ/บทบาทและโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ รวมทั้งความร่วมมือ เพื่อสนับสนุนการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับบริบททางสังคมและมีการบริหารจัดการที่ดี เป็นธรรม บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

3.5 ตัวชี้วัดเชิงยุทธศาสตร์

3.5.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ:

- 1) พื้นที่ป่าชายเลนที่ได้รับการปลูกฟื้นฟูภายใต้การสนับสนุนของโครงการ
- 2) ความหลากหลายทางชีวภาพของป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง (ชนิดพันธุ์/ระบบนิเวศ)
- 3) ดัชนีบ่งชี้คุณภาพสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ที่เชื่อมโยงกับความยั่งยืนของระบบนิเวศชายฝั่ง
- 4) จำนวนภาคีเครือข่ายในการเข้ามามีส่วนร่วมกับแผนงานของโครงการ
- 5) จำนวนชุมชนท้องถิ่นที่มีความพร้อมและมีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นผลมาจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าชายเลนและความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศชายฝั่งอย่างยั่งยืน

3.5.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ:

- 1) กลไกการบริหารจัดการป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งแบบบูรณาการในระดับนโยบายที่เชื่อมโยงถึงการจัดการเชิงพื้นที่ (Area Approach)
- 2) ความร่วมมือของภาคีความร่วมมือของภาครัฐ องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถาบันการศึกษา รวมทั้งภาคประชาสังคมในการมีส่วนร่วมกับโครงการ และเกิดความยั่งยืนของการจัดการในระยะยาว รวมตลอดจนการดำเนินงานภายใต้แผนยุทธศาสตร์ท้องถิ่น
- 3) เกิดช่องทางการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ด้านการศึกษาวิจัย การถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมให้กับชุมชนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีเครือข่าย เพื่อการจัดการป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งอย่างยั่งยืน

4) เกิดกลไกการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งแบบบูรณาการและมีธรรมาภิบาล เป็นที่ยอมรับและช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมในการเข้าถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นธรรม

3.6 แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของโครงการ MFF ระยะที่ 2 (พ.ศ.2553 - 2556)

3.6.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมกระบวนการเข้าถึงความรู้เพื่อเพิ่มคุณค่าของป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง

แผนปฏิบัติการขับเคลื่อน:

แผนปฏิบัติการที่ 1.1 การพัฒนานโยบายแห่งชาติด้านป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งแบบบูรณาการ และคำนึงถึงแนวทางการจัดการเชิงพื้นที่ (Area-based Management) โดยการผลักดันให้มีการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานในระดับต่างๆ เพื่อร่วมกันจัดทำแผนยุทธศาสตร์/นโยบายด้านการป่าชายเลนของประเทศที่มีความครอบคลุมทั้งในมิติการสงวน/คุ้มครองการอนุรักษ์/ฟื้นฟู การใช้ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ/สังคม รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพกลไกการบริหารจัดการที่ดี และสามารถนํานโยบายไปแปลงสู่แผนยุทธศาสตร์ระดับท้องถิ่นได้

แผนปฏิบัติการที่ 1.2 การเสริมสร้างงานวิจัยและพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเพื่อการแก้ไขปัญหา โดยส่งเสริมการวิจัยแบบสหวิทยาการ และมีการผสมผสานงานวิจัยพื้นฐาน งานวิจัยประยุกต์ และงานวิจัยเชิงพัฒนา/สร้างนวัตกรรมเพื่อการจัดการป่าชายเลน และต้องส่งเสริมการนำงานวิจัยไปใช้งานหรือการนําร่องในระดับพื้นที่ ทั้งนี้ให้มีการบูรณาการความรู้ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และความรู้ด้านสังคม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

แผนปฏิบัติการที่ 1.3 ส่งเสริมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการจัดการป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง โดยให้ความสำคัญกับการใช้งานเวทีสาธารณะเพื่อส่งเสริมความรู้ และการสร้างภาคีเครือข่ายในการเข้าถึงความรู้อย่างมีคุณภาพ

แผนปฏิบัติการที่ 1.4 สร้างพื้นที่เรียนรู้เพื่อส่งเสริมการนำความรู้ไปต่อยอดหรือขยายผล โดยการพัฒนาความสามารถของชุมชนในการสร้างพื้นที่เรียนรู้เพื่อปฏิบัติจริงและสามารถถ่ายทอดความรู้/ทักษะประสบการณ์ที่เกิดขึ้นให้กับผู้สนใจได้นำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

แผนปฏิบัติการที่ 1.5 ส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษาและพัฒนาเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการป่าชายเลนอย่างยั่งยืน เช่น การจ่ายค่าตอบแทนคุณค่าระบบนิเวศอย่างเป็นรูปธรรม (Payment for Ecosystem Service:PES) รวมถึงศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งกองทุนชุมชนเพื่อการจัดการป่าชายเลนอย่างยั่งยืน เพื่อให้ชุมชนมีการเข้าถึงแหล่งทุนสำหรับการดำเนินกิจกรรมในการจัดการป่าชายเลนโดยชุมชนเอง และเป็นการสร้างศักยภาพของป่าชายเลนในการต่อยอดจนการสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมเพื่อการอนุรักษ์ป่าชายเลน

แผนปฏิบัติการที่ 1.6 การจัดทำสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ ให้เข้าถึงประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรภาคประชาสังคมอย่างกว้างขวาง โดยเน้นการพัฒนาสื่อที่สามารถถ่ายทอดให้

กลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันมีความสนใจและสามารถความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าถึงสื่อเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) อันเป็นการเสริมคุณค่าของการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์

3.6.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูและเข้าถึงการใช้อย่างยั่งยืนจากทรัพยากรป่าชายเลนและชายฝั่งอย่างสมดุล เป็นธรรมและยั่งยืน ภายใต้หลักการการจัดการจากภูเขาสู่ทะเล (Reef to Ridge approach) และการจัดการทรัพยากรโดยใช้ฐานระบบนิเวศ

กลยุทธ์ที่ 2.1 การสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนเพื่อการจัดการป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งแบบมีส่วนร่วม

แผนปฏิบัติการขับเคลื่อน:

แผนปฏิบัติการที่ 2.1.1 อบรมและเพิ่มศักยภาพองค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มุ่งเน้นการจัดทำแผนการอบรมและพัฒนาศักยภาพขององค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งการประชุม สัมมนา อบรม ศึกษาดูงาน และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชุมชน โดยเฉพาะผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น ต้องมีพื้นฐานทางความรู้/ความเข้าใจในการจัดการป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง เพื่อให้สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้และมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดแผนยุทธศาสตร์ในท้องถิ่นเพื่อการจัดการทรัพยากรโดยชุมชน

แผนปฏิบัติการที่ 2.1.2 สร้างเครือข่ายอาสาสมัครเพื่อการจัดการป่าชายเลนโดยฐานชุมชน เป็นการขยายผลเครือข่ายชุมชนในรูปแบบของราษฎรจิตอาสาในการดำเนินงานด้านการจัดการ/อนุรักษ์ป่าชายเลน พร้อมทั้งเป็นกลุ่มเครือข่ายในท้องถิ่น และผลักดันให้มีการสนับสนุนงบประมาณสำหรับชุมชนที่มีการริเริ่มกิจกรรมด้านการอนุรักษ์

แผนปฏิบัติการที่ 2.1.3 พัฒนาชุมชนแห่งการปฏิบัติจริง (CoP's) เพื่อเป็นต้นแบบขยายผลสู่ชุมชนอื่นๆ เป็นการส่งเสริมศักยภาพผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชน กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน ศาสนสถาน สถานที่ราชการในท้องถิ่น เพื่อให้มีการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการชุมชนเพื่อการจัดการป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง พร้อมทั้งพัฒนาความร่วมมือให้เกิดเป็นแผนประจำปี จนส่งผลดีต่อระบบนิเวศในท้องถิ่น และสามารถใช้เป็นพื้นที่ต้นแบบสำหรับการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้สนใจได้

แผนปฏิบัติการที่ 2.1.4 ผลักดันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดทำหรือนำแผนยุทธศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการจัดการป่าชายเลน/ระบบนิเวศชายฝั่งไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมุ่งเน้นการให้เกิดการวิเคราะห์ปัญหา สำรวจความต้องการ ประเมินศักยภาพชุมชน รวมทั้งการจัดทำแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับความสามารถของท้องถิ่นในการบริหารจัดการแบบพึ่งตนเอง ทั้งนี้ ต้องอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน

แผนปฏิบัติการที่ 2.1.5 ผลักดันให้มีการจัดทำแผนความร่วมมือด้านการจัดการป่าชายเลนระดับชุมชน (แผนชุมชนพึ่งตนเอง) โดยมุ่งทำความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐและท้องถิ่นในการจัดทำแผนปฏิบัติการชุมชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนที่อยู่บนขีดความสามารถของชุมชนเอง

แผนปฏิบัติการที่ 2.1.6 การสร้างวิทยากรกระบวนการชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง เป็นการส่งเสริมศักยภาพของชุมชนที่มีความสนใจในการเป็นวิทยากรกระบวนการในงานพัฒนาท้องถิ่นด้านการอนุรักษ์ โดยมุ่งพัฒนาศักยภาพในการด้านการจัดการความรู้ การใช้เครื่องมือเพื่อการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระดับชุมชน การติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการ การวิจัยท้องถิ่น เป็นต้น

กลยุทธ์ที่ 2.2 การอนุรักษ์ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนและชายฝั่งและความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดี

แผนปฏิบัติการขับเคลื่อน:

แผนปฏิบัติการที่ 2.2.1 การคุ้มครองระบบนิเวศชายฝั่งแบบบูรณาการ เป็นการคุ้มครองแหล่งทรัพยากร/ระบบนิเวศที่มีคุณค่า/หายาก/ใกล้สูญพันธุ์ โดยการใช้มาตรการทั้งทางกฎหมาย ระเบียบการประกาศเขตพื้นที่ หรือการเฝ้าระวังโดยชุมชน เพื่อให้เป็นแหล่งระบบนิเวศที่สำคัญและคุ้มครองความสมดุลของระบบนิเวศทางธรรมชาติ

แผนปฏิบัติการที่ 2.2.2 การฟื้นฟูระบบนิเวศชายฝั่งอย่างมีส่วนร่วม เป็นการดำเนินมาตรการที่เหมาะสมเพื่อการฟื้นฟูระบบนิเวศชายฝั่ง ทั้งโดยการปลูกป่าชายเลนในพื้นที่เสื่อมโทรม การอนุรักษ์แหล่งระบบนิเวศและ/หรือทรัพยากรชายฝั่งที่สำคัญ การวางปะการังเทียม และให้มีการบริหารจัดการที่ต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

แผนปฏิบัติการที่ 2.2.3 การติดตามการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศป่าชายเลนโดยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม เป็นการจัดทำดัชนีชี้วัดความยั่งยืนของระบบนิเวศในท้องถิ่น พร้อมทั้งให้ชุมชนมีบทบาทในการสำรวจ/วิเคราะห์/ประเมินสถานภาพของทรัพยากร อันเป็นการบ่งชี้คุณค่าและสถานภาพของระบบนิเวศในท้องถิ่นโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

แผนปฏิบัติการที่ 2.2.4 การส่งเสริมบทบาทผู้หญิง เยาวชน และผู้เสียโอกาสทางสังคม รวมทั้งและองค์กรชุมชนในการเข้าถึงการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนอย่างยั่งยืน โดยใช้กลยุทธ์ในการจัดตั้งกลุ่มสตรี/เยาวชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง รวมตลอดจนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่างๆ ที่สอดคล้องกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ทั้งนี้ ให้ดำเนินการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้หญิง/เยาวชนและผู้เสียโอกาสในสังคมไปพร้อมๆ กัน

แผนปฏิบัติการที่ 2.2.5 ส่งเสริมความสามารถของชุมชน องค์กรชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรเพื่อระบบการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและคาร์บอนต่ำ โดยการเสริมสร้างและพัฒนาทักษะความชำนาญของชุมชนทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ครัวเรือน/กลุ่มผู้สนใจและชุมชนเพื่อให้มีความรู้ความทักษะในการผลิตทั้งด้านการเกษตร ประมง เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ รวมทั้งการบริการด้านการท่องเที่ยวทางทะเลและชายฝั่งที่ไม่รบกวนระบบนิเวศทางธรรมชาติ รวมทั้งการใช้พลังงานต่ำเพื่อลดภาวะโลกร้อน

3.6.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพกลไกการบริหารจัดการที่ดี

แผนปฏิบัติการขับเคลื่อน:

แผนปฏิบัติการที่ 3.1 การจัดการทำฐานข้อมูลป่าชายเลนความหลากหลายทางชีวภาพ และองค์กรชุมชน โดยมุ่งเน้นการรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจได้ของหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา เพื่อจัดเก็บเป็นฐานข้อมูลสำหรับการวางแผนและตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับสถานการณ์

แผนปฏิบัติการที่ 3.2 การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรและองค์กรการบริหารจัดการป่าชายเลน โดยใช้แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาศักยภาพบุคลากรและองค์กร ทั้งนี้ต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและแลกเปลี่ยนความร่วมมือทางวิชาการทั้งภายในและระหว่างประเทศ ภายใต้ความร่วมมือด้านการจัดการป่าชายเลนและทรัพยากรธรรมชาติ

แผนปฏิบัติการที่ 3.3 พัฒนากลไกการบูรณาการแผนปฏิบัติการการจัดการป่าชายเลน อย่างยั่งยืน โดยใช้ความร่วมมือของหน่วยงาน/องค์กรรับผิดชอบและองค์กรสนับสนุนทั้งภาครัฐ ทั้งส่วนกลางและระดับภูมิภาค (จังหวัด) ภาคองค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งสถาบันการศึกษา ในการสื่อสารแผนปฏิบัติการให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน และพร้อมในการผลักดันแผนสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่

แผนปฏิบัติการที่ 3.4 การพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาตัวชี้วัดผลการดำเนินงานของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ในลักษณะที่สะท้อนถึงผลลัพธ์ (Output) ผลได้ (Outcome) และผลกระทบ (Impact)

แผนปฏิบัติการที่ 3.5 การพัฒนาเครื่องมือและกลไกการบริหารจัดการระบบนิเวศป่าชายเลนอย่างยั่งยืน เช่น การนำเครื่องมือการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment: SEA) มาใช้ในการวางแผนระดับพื้นที่ โดยมุ่งให้ความสำคัญกับการตัดสินใจเชิงนโยบาย แผนงาน และโครงการ หรือการนำเครื่องมือการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) มาใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของโครงการพัฒนา

3.7 โครงการที่สำคัญ (Flagship Projects) เพื่อรองรับยุทธศาสตร์การดำเนินงานของโครงการ MFF ในระยะที่ 2

3.7.1 กลุ่มโครงการที่ทางโครงการ MFF ต้องสนับสนุนในระยะเร่งด่วนและมีความสำคัญสูง

1) โครงการเสริมสร้างขีดความสามารถชุมชนชายฝั่งเพื่อปรับตัวกับความเสี่ยงด้านสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติ (การสร้างกลไกการปรับตัวของชุมชน/การสร้างความมั่นคงทางอาหาร)

2) โครงการบูรณาการความร่วมมือในการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศปากแม่น้ำและทรัพยากรทางชีวภาพที่มีคุณค่า (การคุ้มครองระบบนิเวศเพื่อความหลากหลายทางชีวภาพ)

3) โครงการพัฒนาดัชนีชี้วัดสถานภาพและความหลากหลายทางชีวภาพของในพื้นที่ป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง (การจัดทำดัชนีชี้วัดอย่างง่ายโดยชุมชนมีส่วนร่วม)

4) โครงการส่งเสริมศักยภาพองค์กรชุมชนและภาคีเครือข่ายในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการจัดการป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งแบบมีส่วนร่วม (การพัฒนากลไกด้านแผนยุทธศาสตร์ในระดับท้องถิ่นร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

5) โครงการส่งเสริมการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งอย่างยั่งยืน (การวิจัยโดยใช้ปัญหาในชุมชนเป็นประเด็นวิจัย)

6) โครงการจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ด้านป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งสำหรับสถานศึกษาในท้องถิ่น (หลักสูตรท้องถิ่น)

7) โครงการการจัดการทรัพยากรโดยอาศัยหลักการจากภูเขาสู่ทะเล (Reef to Ridge)

3.7.2 กลุ่มโครงการที่ทางโครงการ MFF ต้องสนับสนุนในระยะยาว/ต่อเนื่อง

1) โครงการสำรวจติดตามการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศชายฝั่งโดยฐานชุมชน (การส่งเสริมบทบาทของชุมชนในการเข้าถึงคุณค่าของระบบนิเวศชายฝั่ง)

2) โครงการพัฒนากลไกการเข้าถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจากฐานชีวภาพ (การยกระดับการใช้ทรัพยากรชีวภาพเชิงเศรษฐกิจด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น)

3) โครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพองค์กรชุมชนและภาคีเครือข่ายในไกลเกลี่ยข้อพิพาทด้านทรัพยากรชายฝั่งและป่าชายเลน (กลไกการแก้ไขความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ)

4) โครงการเตรียมความพร้อมสำหรับการเป็นชุมชนแห่งการปฏิบัติจริง (CoP's) ด้านการจัดการป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง (การสร้างศักยภาพของชุมชนให้เข้มแข็ง)

5) โครงการส่งเสริมบทบาทของผู้หญิง เยาวชน และผู้เสียโอกาสในสังคมเพื่อการเข้าถึงสิทธิในการจัดการและใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพในระบบนิเวศชายฝั่งเพื่อความมั่นคงของวิถีชีวิตชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติ (ส่งเสริมบทบาทชาย:หญิงและผู้เสียโอกาสด้านทรัพยากรธรรมชาติ)

4. การนำแผนยุทธศาสตร์โครงการป่าชายเลนเพื่ออนาคต ระยะที่ 2 สู่การปฏิบัติ

4.1 สื่อสารแผนยุทธศาสตร์โครงการ MFF ระยะที่ 2 ให้ได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการประสานความร่วมมือระดับชาติด้านนิเวศป่าชายเลนเพื่ออนาคต (National Coordinating Body: NCB)

การพัฒนากลไกการบริหารจัดการแผนยุทธศาสตร์ MFF ระยะที่ 2 ไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่เกี่ยวข้องกับกลไกหลายระดับ ซึ่งต้องอาศัยการบูรณาการที่มีความเชื่อมโยงและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนการประสานแผนระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระดับนโยบายของประเทศ รวมทั้งบทบาทของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ต้องบูรณาการความร่วมมือของภาคีต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้การนำแผนไปสู่การปฏิบัติสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ และความต้องการของชุมชน รวมทั้งอยู่บนพื้นฐานของการใช้/บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติตามหลักการอนุรักษ์วิทยา โดยต้องนำเสนอร่างแผนยุทธศาสตร์ให้ NCB พิจารณาให้ความเห็นชอบเพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางใน

การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และการจัดทำแผนงาน/โครงการรองรับการดำเนินงานในอนาคต พร้อมทั้งต้องสื่อสารแผนยุทธศาสตร์ให้เป็นที่รับรู้ของภาคีเครือข่ายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบายและการปฏิบัติการ

4.2 จัดลำดับความสำคัญของแผนปฏิบัติการ

ในการจัดทำแผนปฏิบัติการรองรับยุทธศาสตร์ จำเป็นที่ต้องจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน/โครงการ เพื่อให้การสนับสนุนงบประมาณเป็นไปตามความจำเป็นเร่งด่วน โดยมีกรอบแนวทางในการจัดลำดับความสำคัญคือ ต้องเป็นแผนปฏิบัติการที่ตอบสนองต่อเจตนารมณ์ของโครงการ MFF ที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างความรู้ทั้งด้านนโยบาย/แผนการตัดสินใจ รวมทั้งการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการป่าชายเลนอย่างยั่งยืน รวมตลอดจนพิจารณาถึงปัญหาที่มีความวิกฤติในระดับพื้นที่ด้วย

4.3 การจัดองค์กรการบริหารงานโครงการ MFF

ภารกิจของการบริหารจัดการโครงการ MFF ประเทศไทย เป็นความร่วมมือของหลายภาคส่วนในการสนับสนุนการดำเนินงาน รวมทั้งการบูรณาการความร่วมมือทั้งในระดับนโยบาย ความร่วมมือระหว่างประเทศ การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน การประสานหน่วยงานในพื้นที่ ซึ่งใช้กลไกประสานงานระดับชาติ (National Coordinating Body: NCB) และกลไกของคณะกรรมการระดับภูมิภาค (Regional Steering Committee: RSC) รวมทั้งบทบาทของอธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และภาคีร่วมพัฒนาอื่นๆ อีกหลายหน่วยงาน

4.4 การประสานความร่วมมือกับยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของโครงการ MFF ควรจะมีลักษณะเป็นแผนการบูรณาการ และเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ต่างๆ ได้ ฉะนั้น กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง หรือ NCB ควรประสานแผนร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของโครงการ MFF เป็นกรอบทิศทางในการผสมผสานความร่วมมือในการสนับสนุนซึ่งกันและกันทั้งในระดับกระทรวง/จังหวัดและท้องถิ่น

4.5 การประสานงานด้านงบประมาณสนับสนุนโครงการ MFF

แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของโครงการ MFF ต้องสามารถเข้าถึงงบประมาณของโครงการ ได้โดยการยื่นข้อเสนอโครงการ (Project Proposal) ผ่าน UNDP (สำหรับโครงการขนาดเล็ก) เพื่อเสนอให้ NCB พิจารณาให้ความเห็นชอบกับโครงการที่ขอรับการสนับสนุน สำหรับประเภทโครงการขนาดใหญ่ นั้น ผู้ขอรับการสนับสนุนต้องเขียนข้อเสนอโครงการผ่านทาง NCB เพื่อพิจารณา ถัดไปเสนอต่อ RSC เป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบกับโครงการ ทั้งนี้การเขียนข้อเสนอ

โครงการ ต้องอยู่ในกรอบของการพิจารณาของคณะกรรมการชุดต่างๆ หรือตามเงื่อนไขที่กำหนดของโครงการ MFF

4.6 การสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและกลไกการบริหารจัดการที่ดี

แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของโครงการ MFF ควรมุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ อย่างเป็นระบบ ตั้งแต่กระบวนการได้มาซึ่งแผนและการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน การมีส่วนร่วมเป็นกลไกสำคัญในการสร้างการยอมรับในแนวทางปฏิบัติต่างๆ ซึ่งควรยึดตามหลักพื้นที่:หน้าที่:การมีส่วนร่วม (Area:Function:Participation: AFP) โดยที่หน่วยงานต่างๆ สามารถดำเนินบทบาทภารกิจสนับสนุนซึ่งกันและกันภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน นอกจากนี้ ควรเปิดโอกาสให้กลุ่มองค์กรต่างๆ ในสังคมเข้ามามีส่วนในการประชุมปรึกษาหารือเพื่อวิเคราะห์วางแผน และตัดสินใจในการดำเนินงานด้านต่างๆ โดยไม่ทำให้เกิดข้อโต้แย้งของสังคม

4.7 การติดตามและประเมินผล

การติดตามและประเมินผลโครงการ MFF แบ่งออกเป็น 3 ช่วงคือ ช่วงแรก คือ การติดตามและประเมินผลก่อนการดำเนินงาน (Before Action Review: BAR) ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมของกลไกการบริหารจัดการโครงการ รวมทั้งข้อมูลและสารสนเทศที่จำเป็นสำหรับการวางแผนการดำเนินงาน สำหรับช่วงที่สองนั้น เป็นการติดตามและประเมินผลระหว่างการทำงาน (During Action Review: DAR) ซึ่งเป็นกระบวนการของผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ ความชำนาญเฉพาะในการให้คำแนะนำต่างๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน และช่วงที่สุดท้าย คือการติดตามประเมินผลเมื่อการดำเนินงานแล้วเสร็จ (After Action Review: AAR) เป็นการประเมินผลความสำเร็จ/บทเรียนของการดำเนินงานขั้นสุดท้าย โดยควรมุ่งเน้นรูปแบบการประเมินโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันในการประเมินผลและกำหนดเกณฑ์การประเมิน ซึ่งถือเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้วย

4.8 การทบทวนและปรับปรุง

การทบทวนและปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของโครงการ MFF ก่อให้เกิดผลดีทั้งตัวแผนที่ได้รับการทบทวนและปรับปรุงให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ภาควิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจที่ตรงกันและมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์/แผนปฏิบัติการ ทั้งนี้ เพื่อให้แผนที่กำหนดขึ้นนั้นตรงกับความต้องการของทุกภาคส่วน และบรรลุตามวัตถุประสงค์หลักของแผนงาน/โครงการ

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

ปาชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญในด้านการเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน และเป็นแหล่งอาศัยของสิ่งมีชีวิตมากมาย ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยมีพื้นที่ป่าชายเลนกระจุกกระจายไปตามพื้นที่จังหวัดชายฝั่งทะเล ที่เชื่อมต่อการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำของชุมชนชายฝั่งมาโดยตลอดนอกจากนั้น ป่าชายเลนยังมีบทบาทในการป้องกันกีดเซาะชายฝั่ง รวมทั้งเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการดูดซับของเสียที่ระบายมาจากชุมชนและกิจกรรมต่างๆ ของเมือง แต่เนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการพัฒนากิจกรรมการใช้ประโยชน์พื้นที่ ทำให้มีการบุกรุกทำลายป่าชายเลนในหลายพื้นที่เป็นจำนวนมาก ผลพวงของการทำลายป่าชายเลน ส่งผลต่อความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศชายฝั่งอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะปัญหาการลดลงของปริมาณสัตว์น้ำ ปัญหาการกัดเซาะและพังทลายของพื้นที่ชายฝั่งทะเล รวมทั้งปากแม่น้ำ ประเด็นเหล่านี้ล้วนมีสาเหตุหลักหรือสาเหตุร่วมมาจากการทำลายระบบป่าชายเลนทั้งสิ้น

ความสำคัญของป่าชายเลน นอกเหนือจากการเป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าทางระบบนิเวศโดยตรงแล้วยังมีคุณค่าในเชิงการพัฒนาเศรษฐกิจ เนื่องจากพื้นที่ที่มีสภาพเป็นป่าชายเลนในอดีต ปัจจุบันได้เปลี่ยนสภาพเป็นพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์หรือผ่านการใช้ประโยชน์มาแล้ว โดยเฉพาะการใช้พื้นที่ป่าชายเลนเพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งเมื่อมีการนำพื้นที่มาพัฒนา ย่อมส่งผลกระทบต่อเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม แต่ในขณะเดียวกัน กิจกรรมการพัฒนาเหล่านั้น หากขาดการวางแผนและจัดการที่มีประสิทธิภาพ ก็ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น ประเทศไทย จึงควรมีการกำหนดนโยบายและแผนการจัดการป่าชายเลนและทรัพยากรชายฝั่งอย่างบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคีเครือข่ายในระดับท้องถิ่น ที่จะต้องมีความร่วมมืออย่างจริงในการปกป้องรักษาทรัพยากรป่าชายเลนให้มีศักยภาพในการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ แนวทางสำคัญของการบริหารจัดการป่าชายเลนให้ยั่งยืนได้นั้น ต้องอาศัยการพัฒนาและขยายผลองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลนให้กับประชาชนและชุมชนท้องถิ่นได้เห็นคุณค่าและมีส่วนผลักดันในการจัดทำแผนปฏิบัติการในระดับพื้นที่/ชุมชนให้เกิดผลในทางปฏิบัติต่อไป

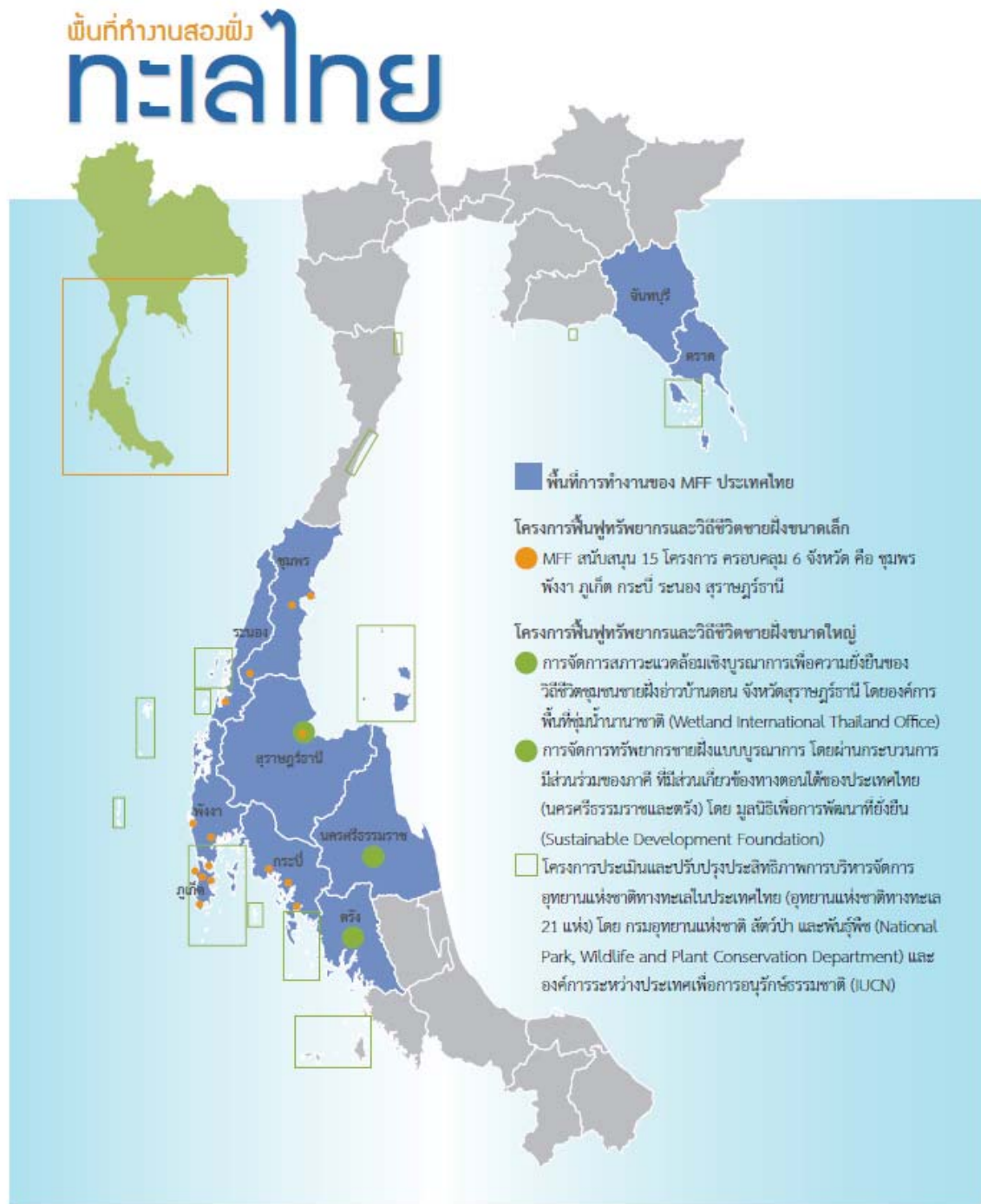
1.2 การริเริ่มโครงการป่าชายเลนเพื่ออนาคต

โครงการป่าชายเลนเพื่ออนาคต (Mangrove for the Future: MFF) เป็นโครงการความร่วมมือจากหลายภาคส่วนที่เกิดขึ้นเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชนชายฝั่ง โดยการดำเนินงานโครงการนั้นมี 2 ระดับคือ ระดับภูมิภาคที่มีประเทศสมาชิกในระยะที่ 1 จำนวนหลายประเทศ คือ ประเทศมัลดีฟฟ์ อินโดนีเซีย อินเดีย ศรีลังกา เซเชลล์ และประเทศไทย และประเทศสมาชิกใหม่อีกสองประเทศที่เข้าร่วมในระยะที่ 2 คือ ประเทศเวียดนามและปากีสถาน โดยอยู่ภายใต้การกำกับของคณะกรรมการระดับภูมิภาคที่เป็นตัวแทนจากแต่ละประเทศและองค์กรภาคีคือ องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations:FAO), สำนักงานโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) องค์การแคร์นานาชาติ (CARE) WI โดยมีองค์กรหลักในการประสานงานคือองค์การระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากร (International Union for Conservation of Nature: IUCN) และ สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) โดยได้รับการสนับสนุนทางด้านงบประมาณจากสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนา (Norwegian Agency for Development Cooperation:NORAD) และองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งสวีเดน (Swedish International Development Cooperation Agency: SIDA)

การดำเนินงานในระดับประเทศนั้น อยู่ภายใต้การกำกับของคณะกรรมการประสานความร่วมมือระดับชาติ โดยในประเทศไทยอยู่ภายใต้การดูแลของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยมีคณะกรรมการ 26 ท่าน¹ ซึ่งอธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นประธาน หนึ่งในช่วงการดำเนินงานสามปีแรกนั้น (พ.ศ.2550:2552) ทางโครงการได้แต่งตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อคัดเลือกโครงการ ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ (National Strategy and Action Plan: NSAP) โดยการดำเนินงานได้ให้การสนับสนุนโครงการใน 2 รูปแบบคือ โครงการขนาดเล็กและโครงการขนาดใหญ่ โดยโครงการขนาดเล็กหรือที่รู้จักภายใต้ชื่อโครงการกองทุนขนาดเล็กโครงการป่าชายเลนเพื่ออนาคต (Mangroves For the Future Small Grants Fund, MFF SGF) นั้น มี UNDP สำนักงานประเทศไทยเป็นผู้บริหารจัดการโครงการ และในปี 2551 ได้มีการคัดเลือกโครงการขนาดเล็กทั้งสิ้น 15 โครงการ และโครงการขนาดใหญ่อีก 3 โครงการ ซึ่งผลการดำเนินงานของโครงการประสบความสำเร็จได้ดีในระดับที่น่าพอใจ

¹ คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ NCB

ภาพที่ 1:1 แผนที่แสดงพื้นที่การดำเนินงานของโครงการ MFF ในระยะที่ 1 (2550 -2552)

อนึ่ง โครงการป่าชายเลนเพื่ออนาคตได้ดำเนินการเข้าสู่ระยะที่ 2 (พ.ศ.2553 - 2556) จึงมีความจำเป็นที่ภาคีเครือข่ายทั้งในระดับนโยบาย ภาคการปฏิบัติการ รวมทั้งองค์กรสนับสนุนการดำเนินงานจะได้มาร่วมสรุปบทเรียนที่เป็นผลจากการดำเนินงานที่ผ่านมา รวมทั้งวิเคราะห์สถานการณ์ของการดำเนินงาน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์และบริบททางสังคมต่อไป

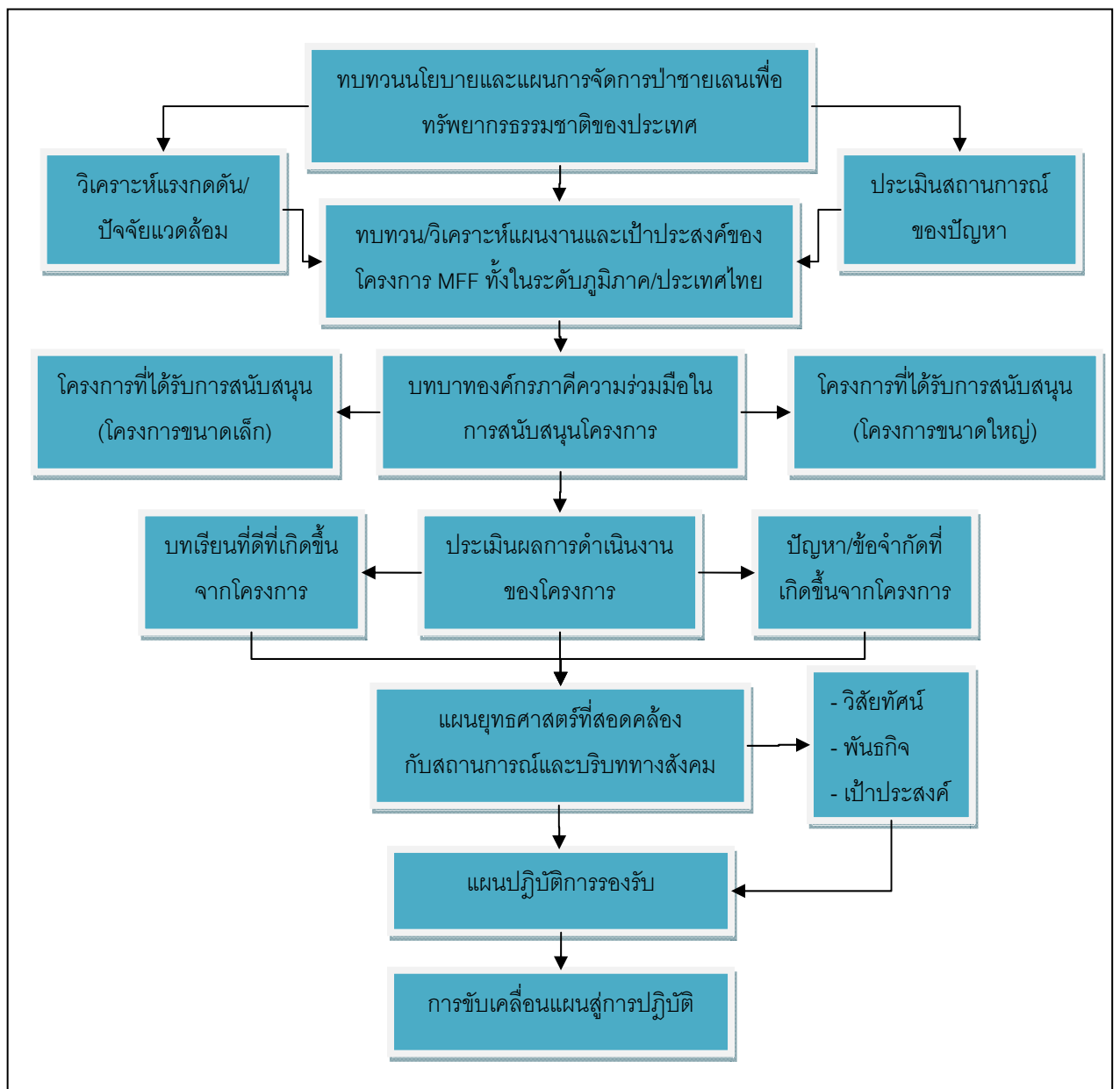

1.3 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษา ทบทวนผลการดำเนินงานของโครงการป้าชายเลนเพื่ออนาคตในช่วงการดำเนินงานสามปีแรก (พ.ศ.2550:2552) รวมทั้งวิเคราะห์บทเรียนของความสำเร็จในการดำเนินงานโครงการ
- 2) เพื่อร่างแผนยุทธศาสตร์โครงการป้าชายเลนเพื่ออนาคตและแผนปฏิบัติการสำหรับเป็นแนวทางในการดำเนินงานในระยะที่ 2 (พ.ศ.2553 - 2556)
- 3) เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในการบูรณาการความร่วมมือเพื่อการจัดการป้าชายเลนของประเทศอย่างยั่งยืนและมีธรรมาภิบาล

1.4 กรอบการดำเนินงาน

การดำเนินงานเพื่อร่างแผนยุทธศาสตร์โครงการป้าชายเลนเพื่ออนาคตและแผนปฏิบัติการสำหรับเป็นแนวทางในการดำเนินงานในระยะที่ 2 (พ.ศ.2553 - 2556) มีกรอบและขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้ (ภาพที่ 1:2)

ภาพที่ 1:2 กรอบและขั้นตอนการร่างแผนยุทธศาสตร์โครงการปายาเลนเพื่ออนาคตและแผนปฏิบัติการ
สำหรับเป็นแนวทางในการดำเนินงานในระยะที่ 2 (พ.ศ.2553 - 2556)

1.5 ภาควิชาเครือข่ายความร่วมมือ

การดำเนินงานเพื่อการประเมินผลความสำเร็จของโครงการในระยะที่ 1 นั้น รวมทั้งการจัดเตรียมสารสำคัญของร่างแผนยุทธศาสตร์ของโครงการป่ายายเลนเพื่ออนาคตและแผนปฏิบัติการสำหรับเป็นแนวทางในการดำเนินงานในระยะที่ 2 (พ.ศ.2553 - 2556) ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากภาควิชาเครือข่ายที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 1) คณะทำงานร่างแผนยุทธศาสตร์ความร่วมมือระดับชาติด้านนิเวศวิทยาป่ายายเลนเพื่ออนาคต
- 2) ภาควิชาเครือข่ายที่รับทุนโครงการ ประเภทโครงการขนาดเล็ก และโครงการขนาดใหญ่
- 3) นักวิชาการจากสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติ
- 4) เจ้าหน้าที่อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร

1.6 เป้าหมายที่พึงประสงค์

การดำเนินงานภายใต้แผนยุทธศาสตร์ของโครงการป่ายายเลนเพื่ออนาคตและแผนปฏิบัติการสำหรับเป็นแนวทางในการดำเนินงานในระยะที่ 2 (พ.ศ.2553 - 2556) นั้น มีเจตนารมณ์ในการผลักดันให้เกิดความพยายามและความร่วมมือของทุกภาคส่วน ทั้งในระดับนโยบายของรัฐและภาคีสนับสนุนต่างๆ รวมทั้งบทบาทของท้องถิ่นในการปกป้องรักษาป่ายายเลนและทรัพยากรชายฝั่งในลักษณะของการบูรณาการการทำงาน ภายใต้การมีส่วนร่วมและมีธรรมาภิบาล

ทั้งนี้ เป้าหมายที่พึงประสงค์นั้น มุ่งหวังให้เกิดการพัฒนา พื้นฟู อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ที่ป่ายายเลนนั้น ควรเป็นไปโดยพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด ถูกต้อง และเหมาะสม โดยการดำเนินการแบบบูรณาการ เพื่อให้เกิดความสมดุลและเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กับจุดหมายการพัฒนาที่ทำให้ประชาชนอยู่ดีมีสุขตลอดไป

บทที่ 2 นโยบายของไทยต่อการจัดการป่าชายเลน และระบบนิเวศชายฝั่ง

2.1 นโยบายพื้นฐานแห่งรัฐกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

รัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ประกอบด้วย
391 มาตรา ใน 15 หมวด และ 18 มาตรา ในบท
เฉพาะกาล ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ในส่วนที่เกี่ยวข้อง

กับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถือว่าได้มีต้นแบบมาจากรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แต่มีการเพิ่มรายละเอียดและขั้นตอนการคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติ
สิ่งแวดล้อม สุขภาพ และสิทธิชุมชนขึ้นอย่างชัดเจน เช่น การกำหนดให้มีการจัดทำรายงาน Health
Impact Assessment และ Environmental Impact Assessment ก่อนการประกอบกิจการที่มี
ผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ ซึ่งทำให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ตั้งแต่รัฐธรรมนูญ 2550
บังคับใช้

การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การที่รัฐรับรองสิทธิอย่างเป็นทางการ และการ
ส่งเสริมให้ชุมชนมีสิทธิ และบทบาทเป็นอย่างมากในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
การเข้ามามีบทบาทร่วมตัดสินใจ ควบคุมการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐให้สอดคล้องกับความต้องการ
ของชุมชน สิทธิต่างๆ ได้รับการคุ้มครองอย่างเต็มที่ รวมทั้งกระบวนการดำเนินงานทุกขั้นตอนต้อง
สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ทำให้ในปัจจุบันประชาชนและชุมชนตื่นตัวเป็นอย่างมาก
ในการเข้าควบคุมการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ การทำกิจการใดๆ จำเป็นต้องดำเนินการด้วยความ
โปร่งใส เป็นธรรม มีการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างเจ้าของกิจการกับเจ้าของทรัพยากรในท้องถิ่น และที่
สำคัญก่อให้เกิดการตัดสินใจร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน ซึ่งเหตุการณ์นี้จะทำให้ประเทศ
ต้องใช้เวลาในการปรับตัวซึ่กระยะหนึ่งแต่ผลที่ได้ในระยะยาวจะเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนกว่าในอดีตที่ผ่านมา
และสุดท้ายชุมชนในระดังท้องถิ่นจะมีศักยภาพในการบริหารจัดการพื้นที่ของตนมากกว่าการพึ่งพา
อำนาจรัฐจากส่วนกลาง ซึ่งเป็นไปตามทิศทางการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น (Decentralization)

ทิศทางการพัฒนาประเทศตามรัฐธรรมนูญ 2550 จะนำสู่การบริหารจัดการบนฐานข้อเท็จจริง
(Truth base management) การมีฐานข้อมูลที่เป็นจริง เชื่อถือได้ และเป็นปัจจุบันจะเป็นปัจจัยสำคัญ
ในการกำหนดการตัดสินใจในการพัฒนาต่างๆ การบริหารจัดการแบบไม่โปร่งใส ลงมือผิดลองถูก หรือทำ
ไปปรับแก้ไป จะถูกลดบทบาทลงเป็นอย่างมาก เนื่องจากกลไกการตรวจสอบที่กว้างขวาง และการ

คุ้มครองสิทธิของผู้ตรวจสอบจะทำให้ทุกภาคส่วนที่ร่วมกันพัฒนาประเทศต้องดำเนินการบนฐานข้อมูลที่สามารถยืนยันความถูกต้อง และควบคุมผลกระทบได้อย่างเป็นรูปธรรม

2.2 นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2540 - 2559

การจัดทำนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เป็นไปตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ตามมาตรา (1) โดยให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่เสนอ เพื่อขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เพื่อใช้เป็นแนวทางและกรอบแห่งการบริหารงานการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศ ซึ่งต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 ให้ความเห็นชอบนโยบายดังกล่าว โดยมีเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรชายฝั่ง คือการกำหนดให้มีการสงวนพื้นที่ป่าชายเลนให้ได้ไม่ต่ำกว่า 1 ล้านไร่ รวมทั้งการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งทะเลทุกประเภท ซึ่งในปัจจุบัน ข้อมูลจากการรายงานของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง มีพื้นที่ป่าชายเลนที่ได้รับการปกป้องดูแลไม่น้อยกว่า 1.1 ล้านไร่ ซึ่งนับว่าการดำเนินงานได้ผลดีในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ก็ต้องมีการควบคุมและบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่อาจกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชายฝั่งอย่างมีประสิทธิภาพด้วย

2.3 สาระสำคัญของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535

พรบ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ถือเป็นกฎหมายที่เปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรของประเทศไทยในยุคสมัยนั้นเป็นอย่างมาก เป็นรากฐานสำคัญในการควบคุมการใช้ประโยชน์ ดุแล อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม มีการกำหนดแบบแผนการดำเนินการต่างๆ การให้อำนาจเจ้าพนักงานในการควบคุมการพัฒนาต่างๆ ให้ต้องดำเนินการอย่างรับผิดชอบและสอดคล้องกับหลักการอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

สำหรับสาระสำคัญของ พรบ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ที่สำคัญ เช่น การกำหนดให้มีคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ทำหน้าที่เสนอแนะนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เพื่อขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี รวมทั้งให้ความเห็นชอบในแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่รัฐมนตรีเสนอ เสนอแนะมาตรการด้านการเงิน การคลัง การภาษีอากรและ การส่งเสริมการลงทุนเพื่อปฏิบัติตามนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติต่อคณะรัฐมนตรี รวมทั้งการกำกับการจัดการและบริหารเงินกองทุนสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม สามารถแบ่งได้เป็น 4 ส่วนคือ ส่วนที่ 1

มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม ส่วนที่ 2 การวางแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ส่วนที่ 3 เขตอนุรักษ์ และพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม และส่วนที่ 4 การทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

2.4 การรับมือกับภาวะโลกร้อนในแนวคิดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 - 2559)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 - 2559) ได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวดกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับประเทศไทยจากภาวะโลกร้อน โดยเล็งเห็นผลกระทบที่สำคัญใน 4 มิติ ดังนี้

มิติทรัพยากรธรรมชาติ มีแนวโน้มการเกิดไฟป่า ภัยแล้งรุนแรงมากขึ้น สูญเสียระบบนิเวศชายฝั่ง/บนบกมากขึ้น ความหลากหลายทางชีวภาพลดลง ปัญหาภัยพิบัติ น้ำท่วม:ภัยแล้งถี่และรุนแรงมากขึ้น

มิติทางกายภาพ ได้แก่ ระดับน้ำทะเลสูงขึ้น อุณหภูมิเพิ่มสูงขึ้น ปริมาณน้ำฝนมีความผันผวนมากขึ้น เกิดการกัดเซาะชายฝั่งรุนแรงมากขึ้น

มิติด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ผลผลิตภาคการเกษตร ปศุสัตว์ ประมงลดลง ต้นทุนภาคการผลิตเพิ่มขึ้น มาตรการการค้าและสิ่งแวดล้อมเข้มข้นขึ้น แหล่งท่องเที่ยวและโครงสร้างพื้นฐานเสียหาย

มิติด้านสังคม ได้แก่ เกิดการย้ายถิ่นและเปลี่ยนอาชีพมากขึ้น สุขภาพอนามัยแย่งเล็งต่อความเจ็บป่วย (จากการที่สัตว์พาหะขยายพันธุ์และเจริญเติบโตมากขึ้น และอุณหภูมิเหมาะสมกับการแพร่ระบาดของโรค)

โดยแนวคิดของแผนฯ 11 เห็นว่าเพื่อให้ไทยอยู่รอดและมีโอกาสเพิ่มขึ้นบนภาวะผลกระทบจากโลกร้อนนั้น ประเทศไทยควรปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเป็นเศรษฐกิจสีเขียว (Green economy) ซึ่งแนวคิดนี้สามารถประยุกต์ให้เกิดเป็นจริงได้ผ่านกระบวนการส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ เช่น การฟื้นฟู ดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม การใช้ประโยชน์จากมาตรการสร้างรายได้จากการอนุรักษ์ เช่น REDD+, PES, Biodiversity Offset การปรับตัวของภาคการผลิตสู่การผลิตแบบ Green/Low Carbon และใช้พลังงานทดแทน รวมถึงการบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการบริการด้านสุขภาพ

2.5 การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวความคิดในการพัฒนาทั้งในระดับบุคคล ครัวเรือน ชุมชน และสังคมให้มีความเข้มแข็ง โดยใช้การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบทิศทางการบริหารจัดการทุนทางสังคมและทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ซึ่งมีหลักการพื้นฐาน คือ (1) *ความมีเหตุผล* หมายถึง การนำหลักการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่าก่อนการตัดสินใจในการใช้ประโยชน์ โดยก่อนการใช้ประโยชน์จำเป็นต้องวิเคราะห์และวางแผนอย่างมีเหตุผลและชาญฉลาด (2) *ความพอประมาณ* หมายถึง การนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้อย่างเพียงพอต่อความจำเป็น โดยให้ความสำคัญกับการใช้เพื่อประโยชน์ที่แท้จริง และต้องไม่มีการสูญเสียทรัพยากรเกิดขึ้นจากกระบวนการเก็บเกี่ยวและใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ดังนั้น ความพอประมาณนั้น จึงเป็นการไต่ตรองถึงความเหมาะสมของกาลเทศะควบคู่ไปด้วย และ (3) *มีภูมิคุ้มกัน* หมายถึง การรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งในระดับสังคมท้องถิ่น สังคมประเทศ และสังคมโลก ครอบคลุมถึงความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี/ข้อมูลข่าวสาร ดังนั้นการมีภูมิคุ้มกัน จึงเป็นการตรวจสอบความพร้อมของตนเอง/ชุมชนในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลง และความอ่อนไหวทางด้านสิ่งแวดล้อมที่อาจกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิต รวมตลอดจนการดำเนินมาตรการที่เหมาะสมในการรองรับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น เช่น การกำหนดนโยบายที่รัดกุม การส่งเสริมการเรียนรู้ของสังคมวงกว้าง การสร้างเครือข่ายสนับสนุนการดำเนินงาน การสร้างความมั่นคงด้านอาชีพ/รายได้ รวมทั้งการดูแลด้านสุขภาพทางกายและใจที่พร้อมสมบูรณ์

เพื่อให้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกิดการขับเคลื่อนในแนวทางที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการสร้างความยั่งยืนของระบบนิเวศธรรมชาติและนิเวศชุมชน จึงต้องอาศัยองค์ประกอบสนับสนุน 2 ประการคือ (1) *ฐานความรู้* ซึ่งหมายถึง การรวบรวม ค้นคว้า และสังเคราะห์ความรู้อย่างเป็นระบบและเชื่อมโยงกันเป็นองค์รวม โดยความรู้ที่รวบรวมได้นั้น อาจเกิดจากการคิดวิเคราะห์ผ่านประสบการณ์จริง หรืออาจเกิดจากการศึกษาจากเอกสาร/ตำราที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องนำความรู้นั้นไปใช้ให้เกิดปัญญาที่แตกฉาน (2) *คุณธรรม* ซึ่งหมายถึง การรับรู้ถึงคุณค่าภายในของความดีงามที่ควรดำรงรักษาไว้สำหรับการประพฤติปฏิบัติตน ตามครรลองและวัฒนธรรมที่ดีงาม โดยคุณธรรมจะเป็นตัวกำกับการดำรงตนให้สอดคล้องกับความรู้ เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

2.6 มติคณะรัฐมนตรีที่สำคัญเกี่ยวข้องกับทรัพยากรป่าชายเลนที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน

รัฐบาลไทยได้ดำเนินการหลายขั้นตอนเพื่อเน้นย้ำเรื่องความเสื่อมโทรมของป่าชายเลน โดยมีมติคณะรัฐมนตรีหลายฉบับที่นำมาใช้ดำเนินการเป็นแนวปฏิบัติดังนี้ (ตารางที่ 2:1)

ตารางที่ 2:1 มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลนและชายฝั่งที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน

วันที่	มติคณะรัฐมนตรี
27 มิถุนายน พ.ศ. 2521	1. การอนุญาตให้สร้างท่าเทียบเรือประมง หรือการพัฒนาเพื่อกิจการในขนาดสมควรจะได้ดำเนินการในพื้นที่ป่าชายเลนเท่าที่จำเป็น และควรเลือกพื้นที่ให้มีการตัดถนนผ่านพื้นที่ป่าชายเลนไปยังท่าเทียบเรือน้อยที่สุด 2. ไม่ควรให้มีการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ หรือพัฒนาเป็นแหล่งชุมชนในพื้นที่ป่าชายเลน 3. การจัดทำโครงการพัฒนาใดๆ ที่มีการใช้ประโยชน์ หรือแปรสภาพทรัพยากรธรรมชาติ ควรให้มีคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติชายเลนแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเข้าร่วมอยู่ด้วย
19 สิงหาคม พ.ศ. 2523	กรณีที่มีโครงการพัฒนาใดๆ ต้องใช้พื้นที่ป่าชายเลนที่เป็นป่าสงวนแห่งชาติ ต้องปฏิบัติตามมาตรการดังต่อไปนี้ 1. ให้มีการตรวจสอบภาพถ่ายทางอากาศของบริเวณป่าชายเลนแห่งนั้น ก่อนที่จะมีการดำเนินการตามโครงการ 2. มิให้มีการถอนสภาพป่าที่จัดทำโครงการ เพียงแต่อนุญาตให้ใช้พื้นที่บริเวณตามโครงการที่ได้รับอนุญาตเท่านั้น 3. มิให้มีการออก สค.1 นส.3 โฉนด หรือเอกสารสิทธิ์ การใช้ประโยชน์ที่ดิน แก่ราษฎรที่เข้ามาอาศัยอยู่ในบริเวณนั้น

4. เจ้าของโครงการพัฒนาจะต้องทำการประเมินผลกระทบตามที่คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติชายเลนแห่งชาติกำหนดไว้

29 มิถุนายน พ.ศ.
2525

ลงมติเห็นชอบด้วยและอนุมัติให้ดำเนินการตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอให้กรมศุลกากรเข้าทำประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเลนตอนที่ 5 อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล เพื่อจัดสร้างที่ทำการด่านศุลกากรสตูล โดยให้ถือว่าเป็นการอนุญาตให้ใช้พื้นที่ป่าชายเลนบริเวณนี้เป็นครั้งสุดท้าย ต่อไปจะไม่มีการอนุญาตอีก

1. เร่งรัดให้กรมป่าไม้และสำนักงานจัดและพัฒนาดินชายทะเลกำหนดพื้นที่และจัดแบ่งพื้นที่บริเวณป่าชายเลนโดยมีข้อมูลเพียงพอ
2. ให้สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ จัดให้มีการสัมมนาและฝึกอบรมระยะสั้น เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตลอดจน การเผยแพร่ความรู้ เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาให้ถูกต้อง โดยให้มหาวิทยาลัยต่างๆ ให้การสนับสนุนทางด้านวิชาการ
3. เร่งรัดให้กรมป่าไม้ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาดำเนินการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมาย ข้อบังคับการใช้และการอนุรักษ์ป่าชายเลน
4. ให้สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากโครงการต่างๆ

1 พฤษภาคม พ.ศ.
2527

ลงมติเห็นชอบเกี่ยวกับข้อเสนอแนะจากการสัมมนาระบบนิเวศป่าชายเลนครั้งที่ 4 รวม 3 ประการ และให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์รับไปพิจารณาดำเนินการต่อไป ดังนี้

1. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ควรกำหนดเขตการใช้พื้นที่ป่าชายเลนให้แน่นอน ซึ่งอาจกำหนดเป็น 3 เขต คือ เขตสงวน เขตอนุรักษ์ และเขตพัฒนา และให้มีกฎหมายรองรับ
2. ส่งเสริมและเร่งรัดให้มีการศึกษาวิจัยระบบนิเวศวิทยาอย่างสมบูรณ์ เพื่อให้ทราบข้อมูลพื้นฐานของสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในวงจรระบบนิเวศป่าชายเลน ศึกษาความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องตลอดจนผลกระทบต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยกำหนดวิธีการศึกษาให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน และให้มีการตั้งศูนย์วิจัยป่าชายเลน โดยให้กรมป่าไม้ดำเนินการร่วมกันกับสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติและกรมประมง
3. ควรให้มีการฟื้นฟูสภาพป่าชายเลน โดยการส่งเสริมการปลูกสร้างสวนป่าชายเลนให้มากขึ้นทั้ง ภาครัฐบาลและเอกชนและควรสนับสนุนการจัดการ

ป่าชายเลน ทรัพยากรชายเลน และการบำรุงป่าชายเลนผสมผสานการ
พัฒนาสัตว์น้ำ

1 สิงหาคม พ.ศ. 2532

ลงมติอนุมัติในหลักการตามที่กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ
การพลังงาน เสนอเกี่ยวกับมาตรการสงวนและคุ้มครองป่าชายเลนใน
จังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดนครศรีธรรมราชดังนี้

1. รักษาพื้นที่ป่าชายเลนที่เหลืออยู่ในปัจจุบันไว้ให้ได้ทั้งหมดและฟื้นฟู
สภาพป่าชายเลน ตลอดแนวชายฝั่งทะเลและบริเวณหาดเลนงอกใหม่
2. จัดระบบการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าชายเลนในปัจจุบันให้เหมาะสมและมี
ประสิทธิภาพ
3. ป้องกันและปราบปรามการบุกรุกป่าชายเลนที่เหลืออยู่
4. รณรงค์ให้ประชาชนให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

6 กุมภาพันธ์ พ.ศ.
2533

1. ให้ความเห็นชอบมาตรการเพื่อแก้ไขการบุกรุกที่ดินในพื้นที่ป่าชายเลน
ภาคตะวันออก รวม 5 ประการ คือ
- 1.1 มาตรการการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชายเลนที่ได้กำหนดไว้ในส่วนที่เป็น
เขตอนุรักษ์ เขตเศรษฐกิจ ก. และ ข. ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 15
ธันวาคม 2530 เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และควรถือเป็นบรรทัด
ฐานต่อไปได้
- 1.2 พื้นที่ในเขตเศรษฐกิจ ก. หรือในเขตเศรษฐกิจ ข. ที่ได้มีการทำนาถั่วไว้
ก่อนที่จะมีมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 15 ธันวาคม 2530 ควรผ่อนผันให้มีการ
อนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ได้ โดยมีเงื่อนไขดังนี้
: ผู้ได้รับอนุญาตจะต้องดูแลพื้นที่ใกล้เคียงมิให้มีการบุกรุกเพิ่มขึ้นอีก
: ผู้ได้รับอนุญาตจะต้องชำระค่าปลูกป่าให้แก่ทางราชการเท่ากับจำนวน
พื้นที่ที่ได้รับอนุญาต
: การผ่อนผันในเขตเศรษฐกิจ ก. ให้สิ้นสุดในวันที่ 15 ธันวาคม 2536
- 1.3 พื้นที่ที่เป็นเขตเศรษฐกิจ ก. ควรประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติ
- 1.4 ในเขตเศรษฐกิจ ก. หรือ ข. ที่ได้รับการผ่อนผัน หากราษฎรรายใดไม่
ยอมทำการขออนุญาตใช้ที่ดินตามมติคณะรัฐมนตรีและกฎหมายที่
เกี่ยวข้อง โดยอ้างกรรมสิทธิ์ในที่ดิน หากเห็นว่าหลักฐานกรรมสิทธิ์ที่มีนั้นจะ
ไม่ชอบด้วยกฎหมายให้ส่งเรื่องให้ผู้ว่าราชการจังหวัด
- 1.5 เพื่อเป็นการลดความกดดันการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำนาถั่ว สมควรมี
มาตรการเสริมดังนี้

: เพิ่มอัตราค่าธรรมเนียมการขออนุญาต

: ส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งในกระชัง

2. อนุมัติโครงการปรับปรุงหน่วยจัดการป่าชายเลนที่อำเภอขลุง จังหวัด จันทบุรีและที่อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด รองรับมาตรการการแก้ไข ปัญหาของการบุกรุกที่ดินในพื้นที่ป่าชายเลนภาคตะวันออก

27 กุมภาพันธ์ พ.ศ.
2533

ลงมติเห็นชอบด้วยกับข้อเสนอแนะจากการสัมมนาระบบนิเวศป่าชายเลน ครั้งที่ 6 ตามที่กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและพลังงานเสนอ คือ

1. ให้บรรจุแผนพัฒนาป่าชายเลนไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
2. จัดทำแผนปฏิบัติในเรื่องการจัดการและการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าชายเลนในระดับจังหวัด
3. สนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐใช้ประโยชน์ภาพถ่ายจากดาวเทียมในการ วิจัยและการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนให้เต็มตามสมรรถนะ
4. เร่งรัดให้มีการปลูกป่าชายเลนโดยเลือกพันธุ์ไม้ที่เหมาะสมกับ สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ
5. ให้มีมาตรการป้องกันและควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมบริเวณ ป่าชายเลนและชายฝั่งทะเลโดยรอบ
6. ให้จัดตั้งศูนย์รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระบบนิเวศป่าชายเลนระดับประเทศ ขึ้นในสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
7. สนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม

4 มิถุนายน พ.ศ.
2534

เห็นชอบกับมาตรการเร่งด่วนการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลด้านป่าชายเลนและปะการัง ภายในวงเงินประมาณ 751.51 ล้านบาท เพื่อดำเนินงาน ในปีงบประมาณ 2535-2539 โดยในส่วนของป่าชายเลน ให้มีมาตรการเร่งด่วน ดังนี้

- : การจัดทำแผนการจัดการป่าชายเลนระดับจังหวัด (2535 – 2536)
- : การทำเครื่องหมายแสดงแนวเขตพื้นที่ป่าชายเลน (2535 – 2536)
- : การปลูกป่าชายเลนและการจัดทำแหล่งผลิตพันธุ์ไม้ (2535 – 2539)
- : การป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนและการประชาสัมพันธ์ (2535 - 2536)

23 กรกฎาคม พ.ศ. 2534	ให้คณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติรับมาตรการเด็ดขาดที่จะสามารถหยุดยั้งการทำลายป่าไม้ชายเลนของประเทศ โดยระงับการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชายเลนโดยเด็ดขาด ให้จังหวัดที่เกี่ยวข้องจัดตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัด เพื่อหยุดยั้งการบุกรุกที่ดินในเขตป่าชายเลนและระงับการพิจารณาขออนุญาตใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชายเลนของทางราชการ
16 กรกฎาคม พ.ศ. 2539	เนื่องจากปัจจุบันยังมีการบุกรุกเข้าไปใช้ประโยชน์และทำลายพื้นที่ป่าชายเลนอยู่อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งทำให้เกิดผลเสียอย่างร้ายแรงกับสภาพแวดล้อมและสัตว์น้ำ จึงเห็นชอบให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์พิจารณาเสนอมาตรการเร่งด่วนเพื่อป้องกัน อนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อมป่าชายเลน
13 สิงหาคม พ.ศ. 2539	ให้เร่งรัดการยกเลิกสัมปทานทำไม้ในเขตป่าชายเลน
19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539	การยกเลิกการให้สัมปทานทำไม้ในเขตป่าไม้ชายเลน โดยมีแผนงานและมาตรการรองรับ ดังนี้ 1. จัดทำมาตรการเร่งด่วน เพื่อป้องกัน อนุรักษ์และฟื้นฟู สภาพแวดล้อมป่าชายเลน 2. ถ่ายทอดมาตรการไปสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง รวดเร็วและเป็นรูปธรรม โดยมีโครงการรองรับมาตรการ คือ โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน ซึ่งมีแผนงานรองรับ 4 แผนงาน คือ : แผนงานป้องกันพื้นที่ป่าชายเลน : แผนงานอนุรักษ์ทรัพยากรและสภาพแวดล้อมป่าชายเลน : แผนงานส่งเสริมและฟื้นฟูป่าชายเลน : แผนงานเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหาร การถ่ายทอดเทคโนโลยีและการติดตามผล
2 กันยายน พ.ศ.2540	หน่วยงานที่จัดการป่าชายเลนระดับจังหวัดให้ทำหน้าที่ : ติดตามและประเมินผลว่าผู้รับสัมปทานป่าชายเลนดำเนินการตามเงื่อนไขสัมปทานหรือไม่ : ติดตามและประเมินผลใบอนุญาตขอใช้ที่ดินบริเวณป่าชายเลนที่ได้รับอนุมัติหลังปี พ.ศ. 2534 : ติดตามและประเมินผลใบอนุญาต การทำฟาร์มเลี้ยงกุ้งบริเวณป่าชายเลน : ชักชวนให้ผู้รับสัมปทาน หยุดการดำเนินการหลังหมดอายุสัมปทาน

7 ตุลาคม พ.ศ.2540

แผนการจัดการป่าชายเลนที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีเป้าหมายคือให้มีพื้นที่ป่าชายเลนไม่ต่ำกว่า 1 ล้านไร่ ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 โดยให้ความสำคัญในเรื่องของการปลูกป่าชายเลน การเฝ้าระวังและป้องกันการบุกรุกทำลายป่าชายเลนมากยิ่งขึ้น และให้บทบาทขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น องค์การชุมชน องค์การเอกชน ธุรกิจเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนในระดับพื้นที่มากยิ่งขึ้น

10 มีนาคม พ.ศ. 2541

ให้การสัมปทานเพื่อการทำไม้และเผ่าถ่านในบริเวณป่าชายเลนสามารถดำเนินการต่อไปได้จนกว่าจะหมดอายุสัมปทาน

22 สิงหาคม พ.ศ. 2543

ลงมติเห็นชอบแนวทางแก้ปัญหาป่าชายเลนที่กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอโดยให้คงไว้ซึ่งมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2534 เพื่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนทั้งให้ผู้รับสัมปทานมีสิทธิทำไม้ต่อไปจนสิ้นอายุสัมปทาน ให้นำพื้นที่ป่าชายเลนที่ถูกกันไว้เป็นพื้นที่อนุรักษ์และพื้นที่พุ่มารวมเป็นพื้นที่เขตอนุรักษ์ทั้งหมด นอกจากนั้นมติให้พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำสามารถดำเนินการได้เฉพาะพื้นที่หลังป่าชายเลนเท่านั้น โดยให้กรมประมงกรมป่าไม้ และกรมควบคุมมลพิษร่วมกันดูแลให้มีระบบบำบัดและระบบกำจัดของเสียไม่ให้กระทบระบบนิเวศและบริเวณป่าชายเลน

17 ตุลาคม พ.ศ. 2543

เห็นชอบผลการพิจารณาทบทวนกรอบแนวทางการแก้ไขปัญหามลพิษในพื้นที่ป่าชายเลน ตามมติเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2543 โดยมีข้อเสนอเพิ่มเติมดังนี้

- 1) อนุญาตให้ราษฎรเข้าไปอยู่อาศัยในเขตป่าชายเลนโดยมิได้มีเอกสารสิทธิ ก่อนมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2534 ยังคงอยู่อาศัยต่อไปได้ แต่ไม่อนุญาตให้ทำกิน ทั้งนี้ ต้องขออนุญาตจากกรมป่าไม้ทุกปี และห้ามมิให้ออกเอกสารสิทธิใดๆ ทั้งสิ้น
- 2) ให้กรมป่าไม้จัดการดูแลรักษาในลักษณะเป็นเขตกันชน (Buffer Zone) เพื่ออนุรักษ์ป่าชายเลนตลอดแนวชายฝั่งทะเล กว้างไม่น้อยกว่า 100 เมตร ตลอดแนวชายฝั่งทะเล หากปรากฏว่าในท้องที่ใดเป็นที่อยู่อาศัยของราษฎรให้นำข้อ 1) มาใช้โดยอนุโลม
- 3) ทำเทียบเรือประมงที่ดำเนินการมาก่อนวันที่ 23 กรกฎาคม 2534 ให้กรมป่าไม้พิจารณาอนุญาตให้ใช้พื้นที่ในเขตป่าชายเลนคราวละไม่เกิน 2 ปี แต่

ทั้งนี้รวมกันแล้วต้องไม่เกินระยะเวลา 15 ปี

4) สถานที่ราชการในหมู่บ้านในเขตป่าชายเลนที่มีอยู่ก่อน วันที่ 23 กรกฎาคม 2534 ให้พิจารณาเพิกถอนสภาพป่าชายเลน กำหนดวิธีดำเนินงานเพื่อให้เงื่อนไขตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2543 และเงื่อนไขตามข้อ 1) – 4) ข้างต้น บังเกิดผลในทางปฏิบัติ ดังนี้

17 ตุลาคม พ.ศ. 2543

- (1) ให้ผู้ประกอบการออกค่าใช้จ่ายในการจัดระบบน้ำ ระบบบำบัดและระบบกำจัดของเสียเองทั้งหมดหรือส่วนหนึ่งแล้วแต่กรณีตามความเหมาะสม เนื่องจากเป็นผู้ก่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- (2) ในเขตอนุรักษ์ ห้ามมิให้อนุญาตการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าชายเลนในทุกกรณี โดยรวมถึงพื้นที่ก่อสร้างสาธารณูปโภค สาธารณูปการเพื่อก่อสร้างระบบบำบัดต่างๆ ด้วย
- (3) ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล หรือนิติบุคคลในท้องถิ่นที่ได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมาย ร่วมในการพิจารณาอนุญาตให้ราษฎรอยู่อาศัยในป่าชายเลน โดยให้ยืนยันว่าราษฎรที่ได้รับอนุญาตนั้นเป็นผู้ที่ได้เข้ามาทำกินก่อนวันที่ 23 กรกฎาคม 2534 จริง ทั้งนี้ ให้มีการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจให้แก่ราษฎรด้วย
- (4) กำหนดมาตรการด้านการเงิน ให้รัฐพิจารณาให้ความช่วยเหลือราษฎรที่ได้รับเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อใช้ในการลงทุน “มติคณะรัฐมนตรีได้ขัดหรือแย้งกับมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องนี้ ให้ใช้คณะมติคณะรัฐมนตรีฉบับนี้แทน และในการออกมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับป่าชายเลนฉบับใหม่ ให้ใช้มติคณะรัฐมนตรีนี้เป็นหลัก”

25 กันยายน 2545

เห็นชอบโครงการฟื้นฟูระบบนิเวศป่าชายเลนทอดพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในวโรกาสทรงพระชนมายุ 72 พรรษา และการอนุรักษ์ระบบนิเวศป่าชายเลนอย่างยั่งยืน และอนุมัติให้ดำเนินการต่อไปได้ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ โดยใช้เงินงบกลาง รายการค่าจ่ายสำรองเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ประจำปีงบประมาณ 2546 เพื่อดำเนินโครงการระยะเร่งด่วน 1 ปี

5 สิงหาคม 2546

คณะรัฐมนตรีมีความเห็นว่า นอกจากการให้สัมปทานทำชายเลน ซึ่งเมื่อสิ้นสุดการให้สัมปทาน ผู้รับสัมปทานต้องคืนพื้นที่ให้รัฐแล้ว ยังมีการให้สัมปทานเพื่อไปประกอบกิจการประเภทอื่นๆ ที่ต้องดำเนินการเช่นนั้นด้วย เช่น การให้สัมปทานทำเหมืองแร่ เป็นต้น แต่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าเมื่อระยะเวลาสัมปทานสิ้นสุดลง ผู้ประกอบการยังไม่คืนที่ดินที่สัมปทานให้แก่รัฐ จึงมอบให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรับไปประสานงานและพิจารณาร่วมกับกระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมายต่อไป

5 เมษายน 2548

คณะรัฐมนตรีอนุมัติผ่อนผันให้ไม่ต้องนำมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2534 เรื่อง การศึกษาสภาพปัจจุบันของป่าไม้ชายเลนและปะการังของประเทศ และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2543 เรื่อง มติคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ เรื่อง การแก้ไขปัญหาการจัดการพื้นที่ป่าชายเลน มาใช้บังคับที่จะให้ชาวประมงใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติปากคลองทุ่งมะพร้าว เพื่อกู้เรือประมงที่ประสบภัยเป็นระยะเวลา 4 เดือน (กุมภาพันธ์-พฤษภาคม 2548) เป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย

2.7 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานเพื่อการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2550

การจัดตั้งคณะกรรมการว่าด้วยการประสานงานเพื่อการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (กป.วล.) ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานเพื่อการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2550 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาที่ 124 ตอนพิเศษ 23 ง ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550

ดังนั้นการการกำกับ ติดตามและบริหารจัดการ รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับป่าชายเลน จึงเป็นกระบวนการหนึ่ง เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนา พื้นฟู อนุรักษ์และการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าชายเลนให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนต่อไป

2.8 หลักธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการที่ดี

หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นหลักการที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลในการนำมาใช้ในการส่งเสริมการจัดการที่ดี โดยเฉพาะในระดับหน่วยงาน/องค์กรที่กำกับดูแลกิจการต่างๆ โดยในสาขาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย หน่วยงานทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ เอกชน องค์กรอิสระ สถาบันการศึกษา รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทั่วไป ต้องนำมาใช้

ในการบริหารจัดการทั้งในระดับนโยบาย การวินิจฉัยสั่งการ การบูรณาการความร่วมมือ เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในการดำเนินงานที่จะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยหลักสากลของธรรมาภิบาล ประกอบด้วยคุณสมบัตื 6 ประการคือ

- 1) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ (Accountability)
- 2) ความโปร่งใส (Transparency)
- 3) การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation)
- 4) การทำให้เกิดความมั่นใจได้ (Predictability)
- 5) การมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness)
- 6) การมีจรรยาบรรณทางการเมืองและจริยธรรม (Political Correct and Ethics)

2.9 บทบาทภารกิจของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นหน่วยงานที่ถูกจัดตั้งขึ้นใหม่ พร้อมกับการจัดตั้งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในปี พ.ศ.2545 โดยวิสัยทัศน์ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งคือ “ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้รับการจัดการเพื่อความสมบูรณ์และยั่งยืน” โดยมีพันธกิจ ได้แก่ กำหนดนโยบาย วางแผนและบริหารจัดการทรัพยากรชายฝั่ง โดยยึดหลักบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน

อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้ระบุให้กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง มีภารกิจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ รวมทั้งป่าชายเลนเพื่อความมั่งคั่ง สมดุลและยั่งยืนของทะเลไทย เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ เมื่อจำแนกอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้อย่างชัดเจน 7 ประการ ดังนี้

เสนอความคิดเห็นเพื่อจัดทำนโยบายและแผนเพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการ การอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

1) เสนอให้มีการปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติมกฎ ระเบียบ มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ การฟื้นฟู การจัดการและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เพื่อให้มีการใช้อย่างยั่งยืน

2) กำกับ ดูแล ประเมินผล และติดตามตรวจสอบให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ มาตรการ

3) ศึกษา วิจัย พัฒนาการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมทั้งพืชและสัตว์ ทะเลที่หายากใกล้สูญพันธุ์

4) เสนอแนะแหล่งอันควรรักษาเพื่อประโยชน์ในการสงวน รักษาคุ้มครอง ควบคุมดูแล ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

5) สร้างความเข้าใจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรทาง ทะเลและชายฝั่ง

6) เป็นศูนย์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของประเทศ

7) ประสานความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศและต่างประเทศในด้านทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่ง

8) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรม หรือตามที่กระทรวงหรือ คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

บทที่ 3 ประมวลสถานการณ์ป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งของประเทศ

3.1 สถานการณ์ชายหาดและชายฝั่งทะเล

ชายฝั่งทะเลหลายแห่งประสบปัญหาการกัดเซาะ ซึ่งเกิดขึ้นตลอดแนวชายฝั่งและมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเล รวมทั้งส่งผลต่อขีดความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศ ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลเกิดจากสาเหตุหลัก 2 ส่วน คือ สาเหตุตามธรรมชาติ และจากการกระทำของมนุษย์ที่มีการใช้ประโยชน์และพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งไม่เหมาะสมหรือผิดประเภท จากผลการสำรวจของกรมทรัพยากรธรณี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในช่วงปี พ.ศ. 2547:2550 พบว่า แนวชายฝั่งทะเลทั่วประเทศความยาวประมาณ 600 กม. (ร้อยละ 23 ของแนวชายฝั่งทะเลของไทย) ถูกคลื่นกัดเซาะทำให้ตลิ่งพังทลายและที่ดินสูญหายไป ประมาณ 1.1 แสนไร่

พื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยประสบปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งมากกว่าด้านชายฝั่งทะเลอันดามัน พื้นที่ในทุกจังหวัดรอบอ่าวไทยตั้งแต่บริเวณชายฝั่งทะเลจากจังหวัดตราดจนถึงบริเวณชายฝั่งทะเลจังหวัดนราธิวาสประสบปัญหาการถูกกัดเซาะชายฝั่ง โดยมีอัตราการกัดเซาะชายฝั่งเฉลี่ยมากกว่า 5 เมตรต่อปี จนถึงมากกว่า 20 เมตรต่อปี เป็นระยะทางประมาณ 485 กิโลเมตร (ร้อยละ 18.2 ของพื้นที่ชายฝั่งทะเลทั้งประเทศ) โดยพื้นที่ชายฝั่งอ่าวไทยตอนบนตั้งแต่ปากแม่น้ำบางปะกงจนถึงปากแม่น้ำแม่กลองครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัด คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ กรุงเทพมหานคร สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม เป็นพื้นที่วิกฤติและอ่อนไหวที่มีปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลรุนแรงที่สุดของประเทศ มีอัตราการกัดเซาะชายฝั่งมากกว่า 25 เมตรต่อปี ชายฝั่งทะเลด้านอันดามันส่วนใหญ่เกิดปัญหาการกัดเซาะขึ้นในพื้นที่หาดทรายมากกว่าที่ราบน้ำขึ้นถึงต่อเนื่องจากป่าชายเลน มีระยะทางรวมประมาณ 110 กิโลเมตร (ร้อยละ 4.3 ของพื้นที่ชายฝั่งทะเลทั้งประเทศ) พื้นที่ 5 จังหวัด คือ ระนอง ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล มีอัตราการกัดเซาะชายฝั่งรุนแรงในอัตราเฉลี่ยมากกว่า 5 เมตรต่อปี เป็นระยะทางประมาณ 23 กิโลเมตร

3.2 สถานการณ์ป่าชายเลน

3.2.1 พื้นที่ป่าชายเลนในปัจจุบัน

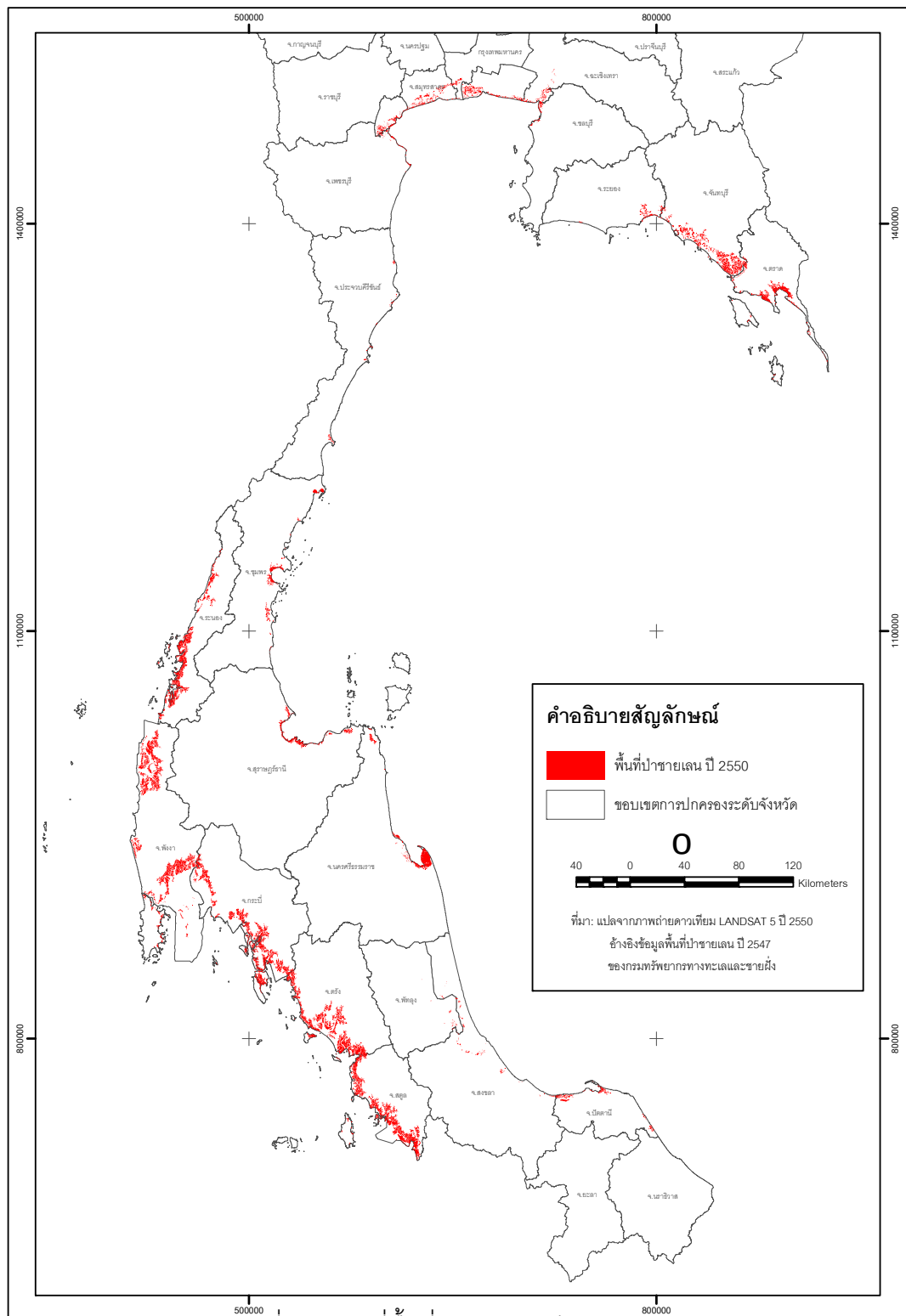
ป่าชายเลน ในปี พ.ศ.2518 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าชายเลนประมาณ 2 ล้านไร่ ลดลงเหลือประมาณ 1 ล้านไร่ในปี พ.ศ. 2539 หลังจากนั้นพื้นที่ป่าชายเลนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2547 มีพื้นที่ป่าชายเลนประมาณ 1.5 ล้านไร่ อันเป็นผลมาจากการอนุรักษ์ฟื้นฟู และปลูกป่าชายเลนทดแทนสภาพปัญหาของป่าชายเลนจำแนกได้เป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ (1) พื้นที่ป่าชายเลนที่คงสภาพเป็นป่าแต่มีชุมชนเข้าไปอาศัยอยู่ และใช้ประโยชน์ต่างๆ บางส่วนมีการบุกรุกพื้นที่ เช่น บริเวณป่าชายเลนฝั่งอ้นดามัน ในจังหวัดระนอง พังงา กระบี่ ตรัง สตูล และภูเก็ต (2) พื้นที่ป่าชายเลนที่มีการบุกรุกเข้าไปใช้ประโยชน์เปลี่ยนแปลงเป็นนาทุ่ง เช่น บริเวณอ่าวไทยภาคตะวันออก และภาคใต้ ในจังหวัดจันทบุรี สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช (3) พื้นที่ป่าชายเลนที่มีเอกสารสิทธิ์ครอบครองและใช้ประโยชน์แต่ไม่คุ้มทุน เช่น การปลูกป่าชายเลน หรือการทำนาทุ่ง จึงมีการขายให้กับนายทุน รวมทั้งมีการใช้ที่ดินไม่เหมาะสม ทำให้เกิดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง เช่น พื้นที่ป่าชายเลนในจังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี และฉะเชิงเทรา

จังหวัด	พื้นที่(ไร่)	ร้อยละ
จ.พังงา	266,168	18.55
จ.กระบี่	222,457	15.50
จ.สตูล	213,036	14.84
จ.ตรัง	207,191	14.44
จ.ระนอง	155,062	10.80
จ.นครศรีธรรมราช	65,990	4.60
จ.จันทบุรี	62,151	4.33
จ.ตราด	56,668	3.95
จ.สุราษฎร์ธานี	38,392	2.68
จ.ชุมพร	33,351	2.32
จ.ปัตตานี	22,538	1.57
จ.สมุทรสาคร	14,503	1.01
จ.สมุทรสงคราม	13,759	0.96
จ.ภูเก็ต	11,496	0.80
จ.สมุทรปราการ	9,663	0.67
จ.ระยอง	8,924	0.62
จ.ฉะเชิงเทรา	7,218	0.50
จ.สงขลา	7,182	0.50
จ.เพชรบุรี	6,338	0.44
จ.ชลบุรี	4,870	0.34
จ.ประจวบคีรีขันธ์	3,164	0.22
กรุงเทพมหานคร	2,676	0.19
จ.พัทลุง	2,067	0.14
จ.นราธิวาส	252	0.02
รวม	1,435,116	100

ตารางที่ 3:1 พื้นที่ป่าชายเลน ปี 2550

จากการศึกษาพื้นที่ป่าชายเลนในปัจจุบัน ปี 2550 ด้วยวิธีการทางเทคโนโลยีการสำรวจระยะไกล (Remote sensing) จำแนกพื้นที่ป่าชายเลนด้วยภาพถ่ายดาวเทียม LANDSAT 5 ข้อมูลปี 2550 อ้างอิงพื้นที่จากข้อมูลพื้นที่ป่าชายเลนปี 2547 ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พบว่า

ปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่ป่าชายเลนประมาณ 1,435,116 ไร่ พื้นที่ป่าชายเลนส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่
จังหวัดพังงา คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 18.55 (ตารางที่ 3:1 และภาพที่ 3:1)

ภาพที่ 3:1 แผนที่พื้นที่ป่าชายเลน ปี 2550

3.2.2 พื้นที่ป่าชายเลนในปัจจุบัน

ปัจจุบันพื้นที่ป่าชายเลนของประเทศได้ถูกบุกรุกทำลายไปมาก ในช่วงระยะเวลา 46 ปีที่ผ่านมา (2504 - 2550) พื้นที่ป่าชายเลนของประเทศลดลง โดยจากสถิติพื้นที่ป่าชายเลนที่รวบรวมไว้เมื่อปี พ.ศ. 2504 มีพื้นที่ป่าชายเลน 2,327,228 ไร่ แต่จากข้อมูลการสำรวจและการแปลภาพถ่ายดาวเทียม LANDSAT:5 ปี พ.ศ. 2550 พบว่าพื้นที่ป่าชายเลนเหลืออยู่เพียง 1,435,116 ไร่ ซึ่งลดลงถึง 892,112 ไร่ สาเหตุสำคัญในการบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนในระยะแรก คือการตัดไม้เพื่อเผาถ่านจนเกินกำลังการผลิตของป่า รวมทั้งมีการเปิดสัมปทานพื้นที่ป่าชายเลน ระยะต่อมามีการบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยเฉพาะการทำนาุ้ง ซึ่งกลายมาเป็นปัญหาและก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อพื้นที่ป่าชายเลน และสาเหตุอื่นๆ เช่น การขยายตัวเมือง การขยายเขตอุตสาหกรรม การสร้างท่าเทียบเรือ การตัดถนนหนทางและการเปลี่ยนแปลงสภาพป่าชายเลนให้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม เป็นต้น

นับจากปี 2529 พบว่าพื้นที่ป่าชายเลนมีอัตราการลดลงของพื้นที่ที่ต่ำลงเรื่อยๆ เนื่องมาจากกระแสการตื่นตัวด้านการอนุรักษ์และมีการฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลน รวมทั้งการยกเลิกสัมปทานในพื้นที่ป่าชายเลน ด้วยความสำคัญของป่าชายเลนที่เปรียบเสมือนอู่ข้าวอู่น้ำและแนวป้องกันภัยให้แก่ผู้ที่อาศัยอยู่บริเวณชายฝั่งทะเล ป่าชายเลนจึงจะต้องมีอยู่และเพิ่มมากขึ้นเพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายเลน รวมทั้งต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนด้านการวิจัยเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลนเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนให้เกิดประสิทธิภาพ เกิดความสมดุล และอำนวยประโยชน์ได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพที่ยั่งยืนต่อไป แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงป่าชายเลนตามสถิติพื้นที่ป่าชายเลนปี 2504 - 2550 (ตารางที่ 3:2 และภาพที่ 3:2)

ตารางที่ 3:2 พื้นที่ป่าชายเลนของประเทศไทย (แยกตามรายภาคและจังหวัด)

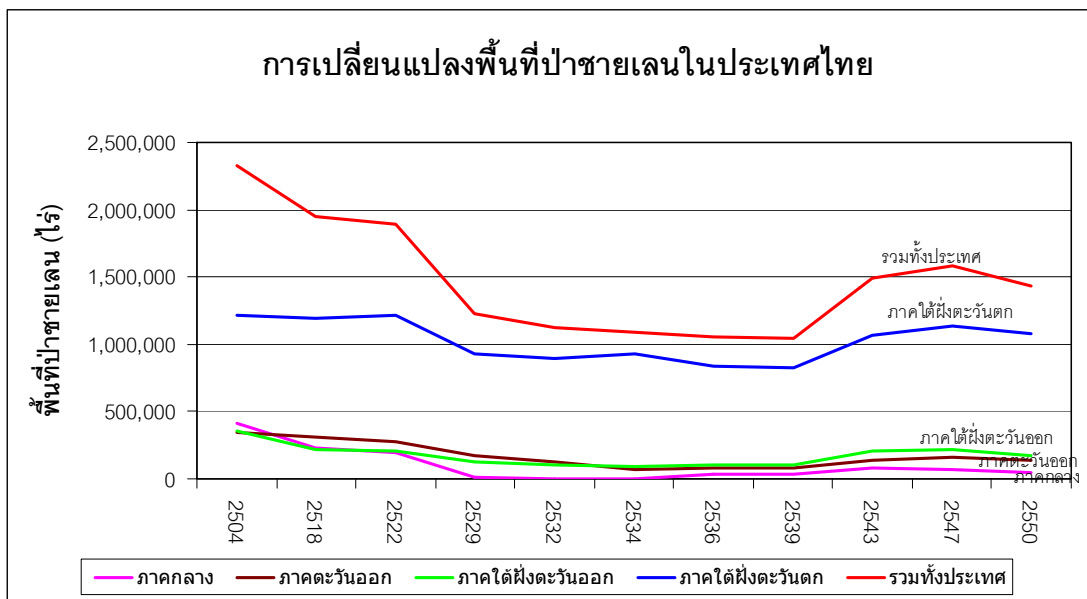
(หน่วย: ไร่)

จังหวัด	พ.ศ.										
	2504*	2518*	2522*	2529*	2532*	2534*	2536*	2539*	2543*	2547*	2550**
ภาคกลาง	418,063	228,125	195,200	6,349	3,725	2,538	33,519	34,067	75,335	69,374	50,103
สมุทรปราการ	78,856	3,750	6,500	644	:	:	1,950	1,868	1,999	9,249	9,663
กรุงเทพมหานคร	11,925	:	:	:	:	:	1,250	1,236	:	2,627	2,676
สมุทรสาคร	176,519	115,625	90,100	887	:	:	11,369	10,602	21,144	19,253	14,503
สมุทรสงคราม	68,338	51,250	47,800	306	:	:	5,775	7,156	15,351	15,957	13,759
เพชรบุรี	74,300	55,000	48,700	3,606	2,100	2,100	12,925	12,936	35,919	19,166	6,338
ประจวบคีรีขันธ์	8,125	2,500	2,100	906	438	438	250	269	922	3,122	3,164
ภาคตะวันออก	342,781	306,250	275,900	174,879	129,430	69,277	81,548	79,112	142,131	165,205	139,831
ตราด	90,663	66,250	61,500	55,112	53,987	48,438	47,925	47,087	57,787	59,482	56,668
จันทบุรี	176,181	163,125	150,400	90,668	54,350	16,644	25,450	24,332	62,360	78,580	62,151
ระยอง	27,650	34,375	28,800	15,112	10,987	963	4,250	4,103	8,322	11,764	8,924
ชลบุรี	23,906	23,750	20,700	9,362	6,550	938	575	575	6,519	4,461	4,870
ฉะเชิงเทรา	24,381	18,750	14,500	4,625	3,556	2,294	3,348	3,015	7,143	10,918	7,218
ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	352,807	221,875	211,100	122,772	106,775	87,375	102,654	103,571	205,053	212,894	169,772
ชุมพร	66,450	46,250	43,300	22,662	14,156	11,363	20,584	19,699	50,024	45,292	33,351
สุราษฎร์ธานี	73,769	23,125	36,300	26,774	23,544	13,775	19,775	19,586	22,078	58,127	38,392
นครศรีธรรมราช	135,106	96,875	80,200	55,224	53,256	50,156	49,975	52,601	61,718	59,876	65,990
พัทลุง	15,819	11,875	10,200	656	525	375	800	881	19,747	1,354	2,067
สงขลา	37,994	36,875	32,400	6,031	4,300	1,431	3,425	3,897	29,153	21,805	7,182
ปัตตานี	23,669	6,875	8,700	11,425	10,994	10,275	8,095	6,907	22,333	26,440	22,538
นราธิวาส	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	252
ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	1,213,577	1,198,125	1,213,475	923,724	888,864	927,198	836,545	830,650	1,067,043	1,133,634	1,075,410
ระนอง	168,963	151,250	141,200	135,087	132,688	121,688	120,675	120,229	157,948	170,335	155,062
พังงา	274,869	319,375	304,475	227,625	222,663	209,438	191,976	190,265	248,113	262,737	266,168
ภูเก็ต	17,313	19,375	17,800	12,094	11,163	9,713	9,675	9,448	11,990	11,725	11,496
กระบี่	249,331	206,250	198,500	189,450	185,269	199,469	178,292	176,709	218,727	219,338	222,457
ตรัง	249,488	212,500	205,400	164,225	156,500	192,806	152,050	150,597	209,375	223,677	207,191
สตูล	253,613	289,375	346,100	195,243	181,581	194,084	193,877	183,402	220,890	245,822	213,036
รวมทั้งประเทศ	2,327,228	1,954,375	1,895,675	1,227,724	1,128,794	1,086,388	1,054,266	1,047,400	1,489,562	1,581,107	1,435,116

ที่มา * กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, รายงานสถานการณ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เล่มที่ 1 ป่าชายเลน (2548)

** การแปลภาพถ่ายดาวเทียม LANDSAT-5 ปี 2550

หมายเหตุ : หมายถึง ไม่มีข้อมูล

ภาพที่ 3:2 การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าชายเลนในประเทศไทย

3.3 สถานการณ์แนวปะการังและการเกิดปะการังฟอกขาว

ปะการังเป็นสิ่งมีชีวิตเล็กๆที่อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมากใต้ทะเล ตามชอกตามรูของหินปูน แต่ละกอนที่สร้างขึ้นมา ภายในเนื้อเยื่อของปะการังก็จะมีสาหร่ายเซลล์เดียวชนิดหนึ่งอาศัยอยู่ ซึ่งสาหร่ายชนิดนี้จะเป็นวัตถุที่ช่วยสร้างสีสันให้กับปะการัง นอกจากนี้ ยังมีการสังเคราะห์แสงให้พลังงานแก่ปะการังอีกด้วย

แนวปะการัง บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออกโดยภาพรวมอยู่ในสภาพสมบูรณ์ดีปานกลาง บริเวณอ่าวไทยตอนกลางและบริเวณฝั่งทะเลอันดามัน แนวปะการังอยู่ในสภาพสมบูรณ์ดี ส่วนใหญ่มีการฟื้นตัวอย่างต่อเนื่อง และมีบางส่วนที่มีสภาพคงที่ ในขณะที่สัตว์ทะเลหายากในน่านน้ำไทยทุกชนิดมีจำนวนเหลืออยู่น้อยมาก ถึงแม้ว่าในช่วงหลายปีที่ผ่านมาได้มีการดำเนินโครงการอนุรักษ์เต่าทะเล แต่จำนวนเต่าทะเลที่ขึ้นมาวางไข่ก็นักลดลง และโลมาอิรวดีที่ถือเป็นสัตว์ทะเลที่มีความเสี่ยงต่อการใกล้สูญพันธุ์

สำหรับสถานการณ์เกี่ยวกับปะการังฟอกขาวนั้น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รายงานผลการสำรวจสถานการณ์ปะการังฟอกขาว โดยงานวิจัยเกี่ยวกับปะการังฟอกขาวที่ทำกันมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 พบว่าสภาวะของปะการังฟอกขาวในปี พ.ศ.2553 นี้ เป็นการฟอกขาวที่รุนแรงที่สุดเป็นประวัติการณ์สำหรับท้องทะเลไทย

โดยผลการสำรวจ ชี้ให้เห็นว่า พบปะการังฟอกขาวที่เกิดจากอุณหภูมิน้ำทะเลสูงผิดปกติ (อุณหภูมิปกติประมาณ 28 - 29 องศาเซลเซียส) พบว่าอุณหภูมิน้ำทะเลสูงกว่า 30 องศาเซลเซียส ตั้งแต่วันที่ 20 มีนาคม 2553 เป็นต้นมา และอุณหภูมิเริ่มสูงขึ้นถึง 31 องศา เมื่อต้นเดือนเมษายน (อุณหภูมิที่อาจถือว่าเป็นจุดกระตุ้นให้เกิดการฟอกขาวคือที่ 30.1 องศาเซลเซียส หากปะการังอยู่ในสภาพที่อุณหภูมิสูงกว่า 30.1 องศาเซลเซียสเป็นเวลานานต่อเนื่องเกิน 3 สัปดาห์ จะทำให้ปะการังเกิดการฟอกขาวขึ้น) ซึ่งเริ่มเกิดในช่วงสัปดาห์ที่ 3 ของเดือนเมษายน นอกจากนี้ในประเทศไทยแล้ว ยังมีการฟอกขาวของปะการังทั่วภูมิภาคมหาสมุทรอินเดีย ได้แก่ แถบตอนใต้ของอินเดีย ศรีลังกา มัลดีฟ เซเชลส์ พม่า มาเลเซีย และอินโดนีเซียด้วย

จากการสำรวจข้อมูลในประเทศไทย พบว่าแนวปะการังทุกจังหวัดทางฝั่งอันดามัน เกิดการฟอกขาวมากกว่า 70 % ของปะการังมีชีวิตที่มีอยู่ และหลังจาก 1 เดือน ปะการังที่ฟอกขาวเริ่มตาย 5 - 40 เปอร์เซ็นต์ ขึ้นกับสถานที่ สำหรับฝั่งอ่าวไทย พบการฟอกขาวรุนแรงเช่นเดียวกับฝั่งอันดามัน โดยบริเวณกลุ่มเกาะตอนบนของจังหวัดชลบุรี (เกาะสีชัง เกาะนก เกาะสาก เกาะครก เกาะจุ่น) พบการฟอกขาวช้ากว่าจุดอื่นๆ

สำหรับในพื้นที่อื่นๆ ของไทย อาทิ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน สำรวจ 8 สถานี พบมีการฟอกขาวบริเวณอ่าวน้ำชัย ประมาณ 25 เปอร์เซ็นต์ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ สำรวจ 10 สถานี พบฟอกขาวทั้งเกาะสุรินทร์เหนือและใต้ 30 : 50 เปอร์เซ็นต์ ขณะที่ยกเขตอุทยานแห่งชาติ พบการฟอกขาว บริเวณแหล่งดำน้ำ จังหวัดพังงาและภูเก็ต ประมาณ 70 เปอร์เซ็นต์ ส่วนทะเลอ่าวไทย สำรวจที่เกาะช้าง จังหวัดตราด เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง ทะเลขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช พบการฟอกขาวไม่รุนแรง แต่อุทยานแห่งชาติทางทะเล จังหวัดชุมพร พบว่ามีการฟอกขาวประมาณ 70 : 80 เปอร์เซ็นต์

3.4 สถานการณ์หญ้าทะเล

หญ้าทะเล ในประเทศไทยพบหญ้าทะเล 12 ชนิด 7 สกุล ในพื้นที่ 19 จังหวัด มีพื้นที่หญ้าทะเลรวมประมาณ 92,955 ไร่ เป็นพื้นที่หญ้าทะเลในอ่าวไทยประมาณ 33,300 ไร่ มีความเสื่อมโทรมประมาณร้อยละ 40 และในทะเลอันดามันประมาณ 59,655 ไร่ มีความเสื่อมโทรมประมาณร้อยละ 20

ปัญหาความเสื่อมโทรมของหญ้าทะเล มีสาเหตุจาก ความเสื่อมโทรมในระบบธรรมชาติ เช่น สภาพพื้นที่ท้องทะเลไม่เหมาะสม กระแสน้ำและคลื่นลมแรง การเปลี่ยนแปลงความเค็มของน้ำทะเล และปริมาณตะกอนเพิ่มขึ้น เป็นต้น และสาเหตุจากกิจกรรมของมนุษย์ เช่น การเพาะเลี้ยงชายฝั่ง การประมงชายฝั่ง การเก็บเกี่ยวหญ้าทะเล การทำเหมือง การขุดลอกร่องน้ำ การถมทะเล การก่อสร้างตลอดจนน้ำเสียที่ระบายออกจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โรงงานอุตสาหกรรม และชุมชน เป็นต้น

3.5 ปัจจัยด้านประชากรที่กระทบต่อป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง

ข้อมูลประชากรไทยย้อนหลัง พบว่าประชากรของประเทศได้เพิ่มขึ้นจาก 62,418,054 คน ในปี พ.ศ. 2548 เป็น 63,525,062 คน ในปี พ.ศ. 2552 คิดเป็นร้อยละ 1.77 ซึ่งจากการคาดการณ์จำนวนประชากรในช่วงอีก 7 ปี ข้างหน้า (ปี พ.ศ. 2553 - 2559) โดยใช้วิธีการสร้าง time trend function ปรากฏว่าจำนวนประชากรของประเทศในปี พ.ศ. 2553 จะเท่ากับ 63,875,000 คน และจะเพิ่มขึ้นเป็น 65,540,000 คน ในปี พ.ศ. 2559 คาดการณ์ว่าในช่วงของการดำเนินงานของโครงการ MFF (ตั้งแต่ปี 2553 เป็นต้นไป) จะมีประชากรเพิ่มจากปัจจุบันอีกประมาณ 1.67 ล้านคน ดังนั้น การเพิ่มขึ้นของประชากรจำนวนดังกล่าว จะมีผลทำให้อุปสงค์ที่มีต่ออาหารและที่อยู่อาศัย รวมถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะป่าชายเลนและทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย (ตารางที่ 3:3)

ปี พ.ศ.	จำนวนประชากร (N)
2553	63,875,000
2554	64,152,500
2555	64,430,000
2556	64,707,500
2557	64,985,000
2558	65,262,500
2559	65,540,000

ตารางที่ 3:3 แสดงการพยากรณ์
จำนวนประชากรในอีก 5 ปีข้างหน้า
(ปี พ.ศ. 2553 - 2557)

3.6 แผนพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ในพื้นที่ภาคใต้

ปรากฏรายงานการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเกี่ยวกับการพัฒนาและการลงทุนในโครงการขนาดใหญ่ในพื้นที่ภาคใต้ ที่อาจกระทบต่อระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง รวมทั้งป่าชายเลน โดยในช่วงของการดำเนินงานการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550:2554) ได้มีการวางแผนพัฒนาโครงการหลายโครงการลงไปในพื้นที่ชายฝั่งทางภาคใต้ของ ไทย เช่น แผนพัฒนาโครงการลงทุนด้านพลังงาน แผนพัฒนาโครงการด้านอุตสาหกรรมเหล็ก โครงการพัฒนาพื้นที่เพื่ออุตสาหกรรม โครงการลงทุนด้านความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและพลังงานในพื้นที่อ่าวไทย หรือแม้กระทั่งโครงการลงทุนด้านท่าเทียบเรือเพื่อการขนส่งสินค้า (Logistics) เป็นต้น ซึ่งการแผนการดำเนินงานของโครงการพัฒนาต่างๆ เหล่านี้ อาจกระทบการฐานทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ชายฝั่งดังนี้

1) ส่งผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและรูปแบบของการพัฒนาที่ดินในอนาคต ซึ่งอาจทำให้ชุมชนท้องถิ่นสูญเสียการถือครองที่ดินเพื่อการผลิตแบบยั่งยืน หรือสูญเสียความมั่นคงทางอาชีพที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น

2) อาจเกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการระบายของเสียสู่สิ่งแวดล้อมจากกระบวนการผลิตและการดำเนินงานของโครงการพัฒนาเหล่านั้น

3) อาจเกิดความขัดแย้งอันเนื่องจากการได้แย่งการพัฒนาโครงการ โดยเฉพาะการได้แย่งที่เกิดจากความกังวลใจต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่น/องค์กรชุมชน ซึ่งอาจเป็นเหตุให้การดำเนินนโยบายของรัฐมีปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนานโยบายสาธารณะทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

4) อาจเกิดการสูญเสียทรัพยากรชีวภาพของป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง โดยเฉพาะทรัพยากรที่หายากและมีคุณค่าต่อระบบนิเวศ หรือมีความสำคัญต่อระบบนิเวศเฉพาะถิ่น ซึ่งมีผลเชื่อมโยงสู่การสูญเสียความมั่นคงทางอาหาร หรือความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติอย่างถาวร

บทที่ 4 การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมของ โครงการป่ายาเลนเพื่ออนาคตในระยะที่ 2 (พ.ศ.2553 - 2556)

4.1 การวิเคราะห์ระบบคุณค่าของแผนยุทธศาสตร์โครงการป่ายาเลน เพื่ออนาคต

แผนยุทธศาสตร์โครงการป่ายาเลนเพื่ออนาคต เป็นการกำหนดกรอบทิศทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานของโครงการในระยะที่ 2 ในห้วงเวลา พ.ศ.2553 - 2556 โดยการบูรณาการกลไกการดำเนินงานที่ประกอบด้วย คณะกรรมการประสานความร่วมมือระดับชาติด้านป่ายาเลนเพื่ออนาคต (National Coordinating Body: NCB) ขึ้นมาเพื่อรองรับการดำเนินงานของแต่ละประเทศ ซึ่งประเทศไทยได้ใช้กลไกของคณะกรรมการดังกล่าวในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตลอดระยะเวลาของการดำเนินงานในระยะที่ 1 ซึ่งนับว่าประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี โดยเฉพาะการบูรณาการความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการผลักดันให้เกิดยุทธศาสตร์ระดับชาติที่มีความผสมผสานกับนโยบายและแผนหลักของประเทศในด้านป่ายาเลนและชายฝั่งทะเล

การดำเนินในระดับยุทธศาสตร์เพื่อการจัดการป่ายาเลนที่ยั่งยืนนั้น ต้องคำนึงถึงองค์ปัจจัยแวดล้อมหลายประการ ทั้งความสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศ ความต้องการของสังคม/ชุมชนท้องถิ่นและภาคีร่วมพัฒนาต่างๆ ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของศักยภาพทรัพยากรธรรมชาติเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นความยากลำบากในการบูรณาการความร่วมมือในการตัดสินใจและการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ยุทธศาสตร์ที่ดีนั้น ต้องสามารถนำมาเป็นกรอบแนวทางเพื่อการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการได้อย่างเป็นรูปธรรมและตอบสนองต่อนโยบายของรัฐทั้งในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในพื้นที่ และที่สำคัญยุทธศาสตร์ของโครงการต้องมีความเชื่อมโยงกับมิติด้านนโยบายและแผนของประเทศ มิติด้านความสามารถขององค์กรการบริหารจัดการ มิติด้านการเข้าถึงงบประมาณ มิติด้านการบูรณาการแผนงาน/โครงการสู่การปฏิบัติ รวมทั้งมิติด้านผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม

อย่างไรก็ตาม แผนยุทธศาสตร์โครงการป่ายาเลนเพื่ออนาคตในระยะที่ 2 (พ.ศ. 2553 - 2556) ต้องยืนยันให้เห็นถึงระบบคุณค่า (Values System) ในด้านต่างๆ ดังนี้

1) เป็นเครื่องมือหลักของภาครัฐในการดำเนินนโยบายด้านการจัดการป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งให้เกิดความยั่งยืน และเอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

2) ช่วยในการระบุหน่วยงาน/องค์กรความรับผิดชอบในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งหน่วยงานรับผิดชอบหลัก (Core Function) หน่วยงานร่วมดำเนินงาน (Shared Function) และหน่วยงานสนับสนุน (Supporting Agency) โดยคำนึงถึงหลักการบริหารแบบ พื้นที่:หน้าที่:การมีส่วนร่วม (Area:Function:Participation: AFP)

3) สามารถนำยุทธศาสตร์มาแปลงเป็นแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และปัญหา หมายถึงต้องเป็นแผนที่ถูกวางแผนขึ้นโดยให้มีบทบาทในการกำหนดทิศทางเชิงนโยบายในการดำเนินงาน และต้องสามารถนำยุทธศาสตร์เหล่านั้นไปปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับสภาพปัญหาและพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงาน

4) ช่วยในการกำหนดงบประมาณที่จะสนับสนุนแผนปฏิบัติการได้ เป็นการกำหนดบทบาทภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะให้หน่วยงาน/ภาคีต่างๆ จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐ หรือหน่วยงานสนับสนุนด้านงบประมาณ โดยหน่วยงานเหล่านั้นต้องพิจารณาความสอดคล้องของแผนปฏิบัติการที่ขอรับการสนับสนุนกับแผนยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้น ทั้งนี้ หน่วยงาน/ภาคีเครือข่ายที่ประสงค์จะขอรับการสนับสนุนงบประมาณต้องมีการจัดเตรียมแผนปฏิบัติการที่ละเอียดชัดเจน ทั้งชื่อโครงการ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบ ระยะเวลา งบประมาณ แผนงาน/กิจกรรม ผลที่คาดว่าจะได้รับ รวมทั้งตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

5) เป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งในระดับท้องถิ่น เป็นกระบวนการในการพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนและภาคีเครือข่ายในท้องถิ่น รวมทั้งบทบาทของจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น เพื่อการอนุรักษ์ พื้นฟูและจัดการการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศป่าชายเลนต่างๆ ซึ่งในแต่ละพื้นที่ ย่อมมีปัญหาและระดับความรุนแรงของปัญหาที่แตกต่างกัน การดำเนินงานของโครงการ ส่วนหนึ่งจึงเป็นการสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าถึงความรู้เพื่อการจัดการป่าชายเลนได้อย่างเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ อันเป็นการยกระดับความเข้มแข็งของชุมชนไปพร้อมๆ กัน เช่น การดำเนินกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพชุมชนในการติดตามและเฝ้าระวังการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศป่าชายเลนโดยฐานชุมชน เป็นต้น

6) ช่วยพัฒนาระบบการประเมินผลการดำเนินโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโครงการเป็นระยะๆ ซึ่งช่วยในการส่งเสริมกลไกการพัฒนาสมรรถนะในการดำเนินโครงการให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นการสรุปบทเรียนของการดำเนินงานในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งมีส่วนช่วยในการทบทวนและปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการให้ตอบสนองต่อสถานการณ์และความต้องการของสังคมในแต่ละช่วงเวลาได้อย่างเหมาะสม

4.2 การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการดำเนินโครงการ MFF

ปัจจัยแวดล้อม เป็นเงื่อนไข/สถานการณ์/สิ่งบ่งชี้ที่สำคัญและมีผลกระทบเชื่อมโยงต่อการดำเนินของโครงการ ประกอบด้วย ปัจจัยแวดล้อมภายใน (Internal Factors) ซึ่งเป็นปัจจัยที่สามารถควบคุมได้โดยตรง ประกอบด้วย จุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weaknesses) และปัจจัยแวดล้อมภายนอก (External Factors) ที่ไม่สามารถควบคุมได้โดยตรง ซึ่งประกอบด้วย โอกาส (Opportunities) และภัยคุกคาม (Threat) โดยมีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 4:1)

ตารางที่ 4:1 การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับการดำเนินงานของโครงการ MFF

จุดแข็ง (Strengths: S) (+)	โอกาส (Opportunities: O) (+)
1. การดำเนินงานของโครงการมีหน่วยงาน/องค์กร รับผิดชอบหลักชัดเจน ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการ คือ IUCN และ UNDP 2. มีการสนับสนุนงบประมาณ/เงินช่วยเหลือสำหรับการดำเนินโครงการทั้งโครงการขนาดเล็ก และโครงการขนาดใหญ่ (ในระยะที่ 1 มีโครงการขนาดเล็กได้รับงบประมาณจำนวน 15 โครงการ และโครงการขนาดใหญ่อีก 3 โครงการ) 3. มีคณะกรรมการประสานความร่วมมือระดับชาติ ด้านนิเวศป่าชายเลนเพื่ออนาคต (NCB) รองรับการดำเนินงานของโครงการ MFF ซึ่งมีอธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นประธาน รวมทั้งมีความหลากหลายขององค์ประกอบของ NCB ที่จะทำให้เกิดการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมได้เป็นอย่างดี 4. มีภาคีร่วมสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการที่หลากหลาย	1. ประเทศไทย ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ที่มีความได้เปรียบในเชิงของความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลและชายฝั่ง/ระบบนิเวศป่าชายเลน ทำให้สามารถสร้างเครือข่ายในการสนับสนุนการดำเนินโครงการได้เป็นอย่างดี อีกทั้งเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดภัยธรรมชาติและคลื่นสึนามิ ซึ่งการดำเนินการอนุรักษ์ป่าชายเลนจะมีส่วนสำคัญในการคุ้มกันชุมชนมิให้ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติ 2. นโยบายพื้นฐานแห่งรัฐและรัฐธรรมนูญฯ ปี 2550 มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน/ชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ/ความหลากหลายทางชีวภาพในท้องถิ่น 3. มีหน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่สามารถบูรณาการความร่วมมือในการสนับสนุนโครงการ และเชื่อมประสานภาคีเครือข่ายภายใต้ทั้งภาครัฐ/เอกชนและองค์กรระหว่างประเทศได้เป็นอย่างดี เช่น กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักความร่วมมือระหว่างประเทศ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค เป็นต้น

ตารางที่ 4:1 (ต่อ)

จุดแข็ง (Strengths: S) (+)	โอกาส (Opportunities: O) (+)
5. ภาคีร่วมที่เป็นผู้รับทุนสนับสนุนของโครงการมีความพร้อมในการดำเนินงานตามแผนงานที่ขอไว้ อย่างเป็นรูปธรรมและส่วนใหญ่เกิดผลสำเร็จของงานตามเป้าหมาย โดยมีแผนการจัดเตรียมโครงการให้กับชุมชน/เครือข่ายอย่างต่อเนื่อง 6. ทางโครงการได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานของโครงการ MFF ที่ระบุขอบข่ายของการดำเนินงานที่เด่นชัดและสามารถแปลงยุทธศาสตร์ของโครงการสู่การจัดทำแผนปฏิบัติการรองรับการดำเนินงาน 7. การดำเนินงานของชุมชน/องค์กรชุมชนที่ได้รับงบประมาณในการดำเนินงานของโครงการ ส่งผลดีต่อการสร้างศักยภาพของภาคีเครือข่ายในท้องถิ่น/ระดับพื้นที่ในการสนับสนุนความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ ทั้งในการพัฒนาศักยภาพในการเขียน/จัดทำโครงการ การเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการที่ริเริ่มขึ้น การแลกเปลี่ยนความรู้/ประสบการณ์ในการทำงานร่วมระหว่างกัน การจัดการความรู้ด้านการอนุรักษ์ รวมทั้งการประยุกต์ใช้ทุนทางสังคม (Social Capital) มาใช้ในการจัดการป่าชายเลนและทรัพยากรชายฝั่ง	4. บทบาทของภาคธุรกิจเอกชนมีความสนใจในการสนับสนุนโครงการ ภายใต้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ซึ่งเป็นการดำเนินนโยบายขององค์กรที่คำนึงถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ 5. ประเทศไทยมีกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศในหลายประเด็นที่สามารถเชื่อมโยงกับการดำเนินงานของโครงการ MFF ได้ เช่น CDM, REDD, Biodiversity รวมทั้งประเด็นการ Climate Change Adaptation Knowledge Platform เป็นต้น 6. ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ชายฝั่ง/ปากแม่น้ำในภูมิภาคต่างๆ ของไทยหลายแห่ง มีประสบการณ์ในการดำเนินงานในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ทำให้เกิดความพร้อมและความเข้มแข็งในการดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์/ฟื้นฟูและจัดการระบบนิเวศป่าชายเลนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่สามารถนำมาต่อยอดในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ MFF ได้ และสามารถให้เป็นต้นแบบของชุมชนที่มีการปฏิบัติจริงและเป็นที่ยอมรับของสังคม

ตารางที่ 4:1 (ต่อ)

จุดแข็ง (Strengths: S) (+)	โอกาส (Opportunities: O) (+)
8. มีกลไกการติดตามประเมินผลและสรุปทบทวนของการดำเนินโครงการในระยะที่ 1 ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนายุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการในระยะที่ 2 (พ.ศ.2553 - 2556) 9. มีภาคีระดับพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งและสามารถสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ 10. มีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่สนับสนุน/ประสานงาน/กำกับ/ติดตามผลการดำเนินงาน ภายใต้โครงการ MFF ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	7. ความสนใจในการท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ทำให้มีกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยฐานชุมชน (Community-based Tourism) ที่เชื่อมโยงกับการจัดการป่าชายเลน ทำให้ส่งผลดีต่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรป่าชายเลน ตามแนวทางเศรษฐกิจสีเขียวหรือเศรษฐกิจฐานชีวภาพ ซึ่งเป็นการส่งเสริมความสามารถในการเข้าถึงโอกาสทางอาชีพและรายได้ของชุมชนท้องถิ่น เช่น การให้บริการด้านการท่องเที่ยวทางทะเลและชายฝั่ง การเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยว การให้บริการด้านที่พักโดยชุมชนมีส่วนร่วม
จุดอ่อน (Weaknesses) (-)	ภัยคุกคาม (Threat: T) (-)
1. การสนับสนุนงบประมาณของโครงการที่ขอรับการสนับสนุน โดยเฉพาะโครงการขนาดเล็ก มีข้อจำกัดด้านระยะเวลาในการบริหารงานโครงการ (ระยะเวลาสั้นเพียง 1 ปี) 2. การสนับสนุนและพิจารณาโครงการขนาดใหญ่ยังมีการประชาสัมพันธ์และเชิญชวนให้มีการยื่นข้อเสนอโครงการไม่มากนัก อาจเนื่องจากขั้นตอนการพิจารณาโครงการต้องใช้กลไกของคณะกรรมการระดับภูมิภาค (RSC) ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการพิจารณาหลายขั้นตอน	1. สถานการณ์ด้านความผันผวนด้านสภาพภูมิอากาศในภูมิภาค/ประเทศ ทำให้เกิดความเสถียรต่อฐานทรัพยากรธรรมชาติ/ป่าชายเลนของประเทศ 2. ความเสี่ยงด้านภัยธรรมชาติ หรือแม้กระทั่งปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง ย่อมส่งผลเชื่อมโยงต่อภาระของหน่วยงานในการต้องใช้ความพยายามในการแก้ไข/ป้องกัน/รับมือกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้น 3. ความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรป่าชายเลน/ชายฝั่งเพื่อประกอบกิจกรรมต่างๆ ส่งผลกระทบต่อความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และยากต่อการบริหารจัดการพื้นที่ และส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยความมั่นคงทางอาหาร

ตารางที่ 4:1 (ต่อ)

จุดอ่อน (Weaknesses) (:)	ภัยคุกคาม (Threat: T) (:)
3. รูปแบบของการขับเคลื่อนการดำเนินงานของโครงการที่ได้รับงบประมาณสนับสนุน มีความหลากหลายในแนวทางการปฏิบัติงาน เนื่องจากสภาพปัญหาในแต่ละพื้นที่แตกต่างกัน รวมทั้งความแตกต่างทางแนวคิดในการทำงานร่วมกับชุมชน 4. ปัญหา/ข้อจำกัดที่เกิดจากการขาดความร่วมมือของชุมชนท้องถิ่นในการสนับสนุนการดำเนินงาน และอาจเกิดจากการขาดแรงจูงใจที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างอย่างแท้จริง	4. การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชน และชุมชนท้องถิ่น เนื่องจากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม อันเป็นผลมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ทำให้สูญเสียคุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชน 5. การประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ป่าชายเลนและชายฝั่ง อาจมีผลกระทบต่อระบบนิเวศทางธรรมชาติ หรือการสูญเสียคุณค่าของทรัพยากรชีวภาพที่หายากและมีคุณค่าต่อการบ่งชี้ความสำคัญของระบบนิเวศป่าชายเลนในพื้นที่เฉพาะได้ ซึ่งหมายรวมถึง การใช้ประโยชน์จนเกินขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ (Over Carrying Capacity) และจะเกิดผลโดยรวมต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม 6. นโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อดำเนินงานในการป้องกันการบุกรุกทำลายป่าชายเลนและทรัพยากรชายฝั่งของประเทศ ยังไม่มีความเข้มแข็ง เช่น ขาดกฎหมายที่รองรับการดำเนินงานของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ความไม่มีประสิทธิภาพของกฎหมายที่มีอยู่ หรือการบูรณาการร่วมของหน่วยงานปฏิบัติ ทำให้เกิดการเข้าถึงอย่างเสรี (Open Access) ในการใช้ทรัพยากรป่าชายเลน/ทรัพยากรชายฝั่งโดยขาดการอนุรักษ์วิธี และไม่มีมาตรการในการบริหารจัดการเชิงรุก

ตารางที่ 4:2 สรุปบทเรียนของการดำเนินงานโครงการในระยะที่ 1 (พ.ศ.2550:4552)

มิติของการดำเนินงานโครงการ MFF	ภาพรวมของบทเรียนที่ได้รับ
1. มิติด้านความพึงพอใจของผู้รับ ทุนและเครือข่ายในพื้นที่เป้าหมาย ของโครงการ	1.1 โครงการ MFF สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ของ ปัญหาในระดับพื้นที่ได้เป็นอย่างดี 1.2 ผู้รับทุนมีโอกาสเข้าถึงงบประมาณในการดำเนินกิจกรรม เพื่อการสนับสนุนโครงการให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของ โครงการได้ 1.3 การดำเนินโครงการสอดคล้องกับความคาดหวังของ ชุมชนท้องถิ่น/เครือข่ายในท้องถิ่น 1.4 การดำเนินงานของโครงการ ยังไม่สามารถกระจายพื้นที่ สนับสนุนการดำเนินงานของโครงการให้กับเครือข่ายชุมชนได้ อย่างทั่วถึง 1.5 การสนับสนุนทุนของโครงการขนาดใหญ่ ยังมีข้อจำกัด เรื่องการเขียนโครงการที่สอดคล้องกับการพิจารณาทุนของ NBC และRSC ทำให้บางโครงการยังไม่สามารถเข้าถึงทุน เพื่อการดำเนินโครงการ
2. มิติด้านการบริหารจัดการ แผนงาน/โครงการ MFF ของฝ่ายผู้ บริหารงาน	2.1 ทาง IUCN, UNDP มีความพร้อมในการสนับสนุนการ บริหารงานโครงการให้บรรลุตามเป้าหมายของโครงการ 2.2 มีระบบการบริหารจัดการโครงการ รวมทั้งการติดตาม และประเมินผลกับโครงการที่ให้การสนับสนุนงบประมาณ อย่างต่อเนื่อง

มิติของการดำเนินงานโครงการ MFF	ภาพรวมของบทเรียนที่ได้รับ
2. มิติด้านการบริหารจัดการ แผนงาน/โครงการ MFF ของฝ่ายผู้ บริหารงาน (ต่อ)	2.3 ขาดการจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงานโครงการ รวมทั้งการพิจารณาให้ทุนสนับสนุนการดำเนินงานของภาคีเครือข่าย ซึ่งควรพิจารณาจัดลำดับความสำคัญ โดยคำนึงถึง (1) ความวิกฤติของปัญหา (2) ความพร้อมของชุมชนเป้าหมาย (3) แผนปฏิบัติงานขององค์กรที่ขอรับการสนับสนุนทุนดำเนินโครงการ (4) ความยากง่ายของแผนปฏิบัติการ (5) กลไกด้านการมีส่วนร่วมของการดำเนินงาน (6) ระบบการประกันความเสี่ยงของโครงการที่จะปฏิบัติการ 2.4 แผนการบริหารงานของโครงการ ยังไม่สามารถบูรณาการให้กลมกลืนกับแผนยุทธศาสตร์/นโยบายของหน่วยงานภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากข้อจำกัดด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ MFF ที่ให้ความสำคัญในด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และความเข้มแข็งของชุมชน ขณะที่บทบาทของภาครัฐ ต้องดำเนินงานทั้งในระดับนโยบาย และการปฏิบัติ รวมทั้งการกำกับ/ติดตาม/ประเมินผลการดำเนินงานที่สอดคล้องกับนโยบายหลักของรัฐบาลและขอบข่ายของภารกิจหน้าที่ที่สำคัญ
3. มิติด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง	3.1 โครงการได้ส่งเสริมการจัดการความรู้ให้กับภาคีเครือข่าย รวมทั้งผู้รับทุน เช่น การอบรมพัฒนาศักยภาพในการเขียนโครงการที่สอดคล้องกับเงื่อนไขการรับทุน 3.2 โครงการขนาดใหญ่ที่ได้รับงบประมาณดำเนินการสามารถสร้างกลไกของการบูรณาการความร่วมมือในระดับพื้นที่เพื่อการจัดการป่าชายเลนอย่างยั่งยืน 3.3 เกิดฐานข้อมูลในการสนับสนุนการตัดสินใจในการจัดการป่าชายเลนในระดับพื้นที่

ตารางที่ 4:2 (ต่อ)

มิติของการดำเนินงานโครงการ MFF	ภาพรวมของบทเรียนที่ได้รับ
3. มิติด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง (ต่อ)	3.4 ส่งเสริมให้เกิดการบริหารจัดการป่าชายเลน/ระบบนิเวศชายฝั่งแบบร่วมมือกัน (Co-management) อีกทั้งต้องบูรณาการ/เชื่อมโยงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3.5 ในบางชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ (ชุมชนเป้าหมาย) ขาดความต่อเนื่องในการสนับสนุน/ผลักดันให้เกิดกลไกการบริหารจัดการป่าชายเลน/ระบบนิเวศชายฝั่งแบบองค์รวม หรือการเชื่อมโยงการจัดการ/ใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าชายเลนเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน ทั้งในระดับครัวเรือน/กลุ่ม/ชุมชน
4. มิติด้านการบริหารจัดการด้านงบประมาณ	4.1 โครงการ MFF มีแผนการด้านงบประมาณที่ชัดเจนและสอดคล้องกับรายละเอียดโครงการ 4.2 มีกลไกการตรวจสอบการใช้งบประมาณตามโครงการที่เป็นไปตามมาตรฐานและมีความโปร่งใส 4.3 มีกลไกการจัดสรรงบประมาณให้กับผู้รับทุน (โครงการขนาดเล็ก) ที่มีการพิจารณาโดยคณะทำงานร่วม/มีความน่าเชื่อถือและเกิดการยอมรับ 4.4 งบประมาณในการสนับสนุนโครงการ ทั้งโครงการขนาดเล็ก/ใหญ่ ยังมีข้อจำกัดด้านระยะเวลาของการดำเนินงาน ทั้งนี้ โดยข้อเท็จจริงแล้วในหลายโครงการควรให้การสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากผลของการดำเนินโครงการเกิดผลกระทบ (Impact) ต่อการจัดการระบบนิเวศป่าชายเลน/ชายฝั่งทะเลในวงกว้างและมีผลต่อการขยายผลโครงการในอนาคต

4.4 การเพิ่มประสิทธิภาพของกลไกของการดำเนินโครงการ MFF ในระยะที่ 2 (พ.ศ. 2553:4556)

จากผลของการวิเคราะห์การดำเนินงานของโครงการในระยะที่ 1 ที่จะเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ในระยะที่ 2 พบว่ามี ภาควิชาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโครงการเห็นควรให้มีการกำหนดกรอบทิศทางการสนับสนุนแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมให้กับภาควิชาที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในการปฏิบัติงานโครงการ โดยมีข้อเสนอแนะในการพัฒนากลไกการดำเนินงานโครงการดังนี้

4.4.1 ด้านการบริหารจัดการโครงการ/และกลุ่มผู้รับทุน

- 1) ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนโครงการที่อยู่บนพื้นฐานของเนื้อหาเป็นสำคัญ โดยสามารถปรับขยายเวลาของการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับความเป็นจริง
- 2) ควรสนับสนุนโครงการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา/วิจัย หรือการแก้ปัญหาในพื้นที่เป็นประเด็นสำหรับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)
- 3) ควรมีการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับการสนับสนุนโครงการให้กับภาควิชาเครือข่ายอย่างทั่วถึง
- 4) ควรมีการอบรมพัฒนาศักยภาพและเตรียมความพร้อมในการจัดทำโครงการให้กับผู้ที่ขอรับทุน
- 5) ควรให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของภาควิชาเครือข่ายที่สนใจในการพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ โดยต้องเน้นการสร้างนวัตกรรมที่เกิดประโยชน์/ผลกระทบต่อการจัดการป่าชายเลนอย่างยั่งยืน
- 6) ควรพัฒนาระบบการเขียนเสนอโครงการให้สื่อสารและง่ายต่อกลุ่มผู้สนใจ หรืออาจให้คำปรึกษาผ่านผู้เชี่ยวชาญในการจัดทำโครงการ

4.4.2 ด้านการพัฒนากลไกการขับเคลื่อนโครงการสู่การปฏิบัติ

- 1) ควรมีการจัดทำคู่มือสำหรับการนำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมไปปฏิบัติระดับพื้นที่ที่สอดคล้องกับเจตรมณ์ของโครงการ MFF
- 2) ควรสนับสนุนการขยายผลความรู้ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม หรือสื่อเพื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและความต้องการของพื้นที่
- 3) ควรพัฒนาระบบการติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วมและใช้กระบวนการเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการติดตามและประเมินผล รวมทั้งการสรุปบทเรียน
- 4) พัฒนาสมรรถนะ/บทบาทของคณะกรรมการประสานงานระดับชาติ (NCB) และคณะทำงานชุดต่างๆ ในการบูรณาการความร่วมมือในการประสานงานเชิงนโยบายและการปฏิบัติในการนำโครงการที่ได้รับงบประมาณจากโครงการ MFF ไปปฏิบัติในระดับพื้นที่ เช่น หน่วยงานในสังกัดของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ที่ปฏิบัติการกิจในระดับพื้นที่

บทที่ 5 แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการโครงการ ป๋าชายเลนเพื่ออนาคตในระยะที่ 2 (พ.ศ.2553 - 2556)

5.1 ปณิธาน

ประเทศไทย ต้องดำเนินความพยายามอย่างแข็งขันในการบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วน เพื่อการอนุรักษ์ ป่าฟื้นฟู พัฒนาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน และระบบนิเวศชายฝั่งที่สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม บนพื้นฐานของการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้เกิดความมั่นคงของชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติ อันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศอย่างสมดุล เป็นธรรมและยั่งยืน

5.2 วิสัยทัศน์

ประเทศไทยมีธรรมาภิบาลการจัดการนิเวศชายฝั่งเพื่อความยั่งยืนมั่นคงของชุมชนและความหลากหลายทางชีวภาพ

5.3 พันธกิจ

เสริมสร้างความเข้มแข็งของทุกภาคส่วนและเป็นกลไกประสานขับเคลื่อนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดปฏิบัติและการเรียนรู้การพัฒนานโยบายและธรรมาภิบาลการจัดการระบบนิเวศชายฝั่งอย่างยั่งยืน

5.4 เป้าประสงค์

- 1) เพื่อให้เกิดการดำเนินงานในด้านการอนุรักษ์ ป่าฟื้นฟู พัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งให้เกิดความสมดุลและเอื้อต่อการคุ้มครองระบบนิเวศทางชายฝั่ง และมีความเชื่อมโยงกับการจัดการเชิงระบบนิเวศ (Ecological Approach)
- 2) เพื่อบูรณาการความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในระดับต่างๆ เพื่อปกป้อง คุ้มครองทรัพยากรป่าชายเลน รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศชายฝั่งเพื่อสร้างความมั่นคงของชีวิตและเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนให้ดีขึ้น
- 3) เป็นการเตรียมความพร้อมและศักยภาพของชุมชนเพื่อปรับตัวกับความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติที่อาจกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตของชุมชนท้องถิ่น

รวมทั้งลดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งทรัพยากรชายฝั่งจากภัยธรรมชาติที่จะเกิดขึ้น ภายใต้การจัดการบนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถพึ่งตนเองได้

4) ส่งเสริมบทบาทขององค์กรชุมชนและภาคีเครือข่ายทุกระดับ รวมทั้งกลุ่มผู้หญิง เยาวชน และผู้เสียโอกาสในสังคม ในการเข้าถึงสิทธิ/บทบาทและโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ รวมทั้งความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับบริบททางสังคมและมีการบริหารจัดการที่ดี เป็นธรรม บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

5.5 ตัวชี้วัดเชิงยุทธศาสตร์

5.5.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ:

- 1) พื้นที่ป่าชายเลนที่ได้รับการปลูกฟื้นฟูภายใต้การสนับสนุนของโครงการ
- 2) ความหลากหลายทางชีวภาพของป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง (ชนิดพันธุ์/ระบบนิเวศ)
- 3) ดัชนีบ่งชี้คุณภาพภาพสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ที่เชื่อมโยงกับความยั่งยืนของระบบนิเวศชายฝั่ง
- 4) จำนวนภาคีเครือข่ายในการเข้ามามีส่วนร่วมกับแผนงานของโครงการ
- 5) จำนวนชุมชนท้องถิ่นที่มีความพร้อมและมีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นผลมาจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าชายเลนและความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศชายฝั่งอย่างยั่งยืน

5.5.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ:

- 1) กลไกการบริหารจัดการป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งแบบบูรณาการในระดับนโยบายที่เชื่อมโยงถึงการจัดการเชิงพื้นที่ (Area Approach)
- 2) ความร่วมมือของภาคีความร่วมมือของภาครัฐ องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถาบันการศึกษา รวมทั้งภาคประชาสังคมในการมีส่วนร่วมกับการโครงการ และเกิดความยั่งยืนของการจัดการในระยะยาว รวมตลอดจนการดำเนินงานภายใต้แผนยุทธศาสตร์ท้องถิ่น
- 3) เกิดช่องทางการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ด้านการศึกษาวิจัย การถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมให้กับชุมชนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีเครือข่าย เพื่อการจัดการป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งอย่างยั่งยืน
- 4) เกิดกลไกการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งแบบบูรณาการและมีธรรมาภิบาล เป็นที่ยอมรับและช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมในการเข้าถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นธรรม

5.6 แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของโครงการ MFF ระยะที่ 2 (พ.ศ.2553 - 2556)

แผนยุทธศาสตร์ของโครงการป้าชายเลนเพื่ออนาคตและแผนปฏิบัติการสำหรับเป็นแนวทางในการดำเนินงานในระยะที่ 2 (พ.ศ.2553 - 2556) นั้น ควรเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่มีความสอดคล้องกับเงื่อนไขและความเป็นมาของโครงการ MFF รวมตลอดจนสอดคล้องกับสภาพปัญหาและสถานการณ์ในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมกระบวนการเข้าถึงความรู้เพื่อเพิ่มคุณค่าของป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง

เป้าประสงค์หลัก: เป็นการมุ่งเน้นความสำคัญของการพัฒนาระบบการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ในด้านการอนุรักษ์ ป่าชายเลน และการจัดการป่าชายเลน รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทั้งในระดับประชาชนทั่วไป นักวิชาการ นักพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งกลุ่มผู้หญิง เยาวชน เครือข่ายภาคประชาสังคม และกลุ่มผู้เสียโอกาสทางสังคม ให้มีความตระหนักรู้และจิตสำนึกในการปกป้องคุ้มครองระบบนิเวศป่าชายเลน รวมตลอดจนส่งเสริมการนำมาตรการและแรงจูงใจด้านเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการสนับสนุนการเพิ่มคุณค่าของป่าชายเลนที่เอื้อต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่นหรือกลุ่มผู้ใช้ทรัพยากรโดยตรง

แผนปฏิบัติการขับเคลื่อน:

แผนปฏิบัติการที่ 1.1 การพัฒนานโยบายแห่งชาติด้านป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งแบบบูรณาการ และคำนึงถึงแนวทางการจัดการเชิงพื้นที่ (Area based Management) โดยการผลักดันให้มีการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานในระดับต่างๆ เพื่อร่วมกันจัดทำแผนยุทธศาสตร์/นโยบายด้านการป่าชายเลนของประเทศที่มีความครอบคลุมทั้งในมิติการสงวน/คุ้มครอง การอนุรักษ์/ฟื้นฟู การใช้ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ/สังคม รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพกลไกการบริหารจัดการที่ดี และสามารถนำไปแปลงสู่แผนยุทธศาสตร์ระดับท้องถิ่นได้

แผนปฏิบัติการที่ 1.2 การเสริมสร้างงานวิจัยและพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเพื่อการแก้ไขปัญหา โดยส่งเสริมการวิจัยแบบสหวิทยาการ และมีการผสมผสานงานวิจัยพื้นฐาน งานวิจัยประยุกต์ และงานวิจัยเชิงพัฒนา/สร้างนวัตกรรมเพื่อการจัดการป่าชายเลน และต้องส่งเสริมการนำงานวิจัยไปใช้งานหรือการนำร่องในระดับพื้นที่ ทั้งนี้ให้มีการบูรณาการความรู้ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และความรู้ด้านสังคม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

แผนปฏิบัติการที่ 1.3 ส่งเสริมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการจัดการป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง โดยให้ความสำคัญกับการใช้งานเวทีสาธารณะเพื่อส่งเสริมความรู้ และการสร้างภาคีเครือข่ายในการเข้าถึงความรู้อย่างมีคุณภาพ

แผนปฏิบัติการที่ 1.4 สร้างพื้นที่เรียนรู้เพื่อส่งเสริมการนำความรู้ไปต่อยอดหรือขยายผล โดยการพัฒนาความสามารถของชุมชนในการสร้างพื้นที่เรียนรู้เพื่อการปฏิบัติจริงและสามารถถ่ายทอด ความรู้/ทักษะประสบการณ์ที่เกิดขึ้นให้กับผู้สนใจได้นำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

แผนปฏิบัติการที่ 1.5 ส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษาและพัฒนาเครื่องมือทาง เศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการป่าชายเลนอย่างยั่งยืน เช่น การจ่ายค่าตอบแทนคุณค่าระบบนิเวศอย่าง เป็นรูปธรรม (Payment for Ecosystem Service: PES) รวมถึงศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งกองทุน ชุมชนเพื่อการจัดการป่าชายเลนอย่างยั่งยืน เพื่อให้ชุมชนมีการเข้าถึงแหล่งทุนสำหรับการดำเนิน กิจกรรมในการจัดการป่าชายเลนโดยชุมชนเอง และเป็นการสร้างศักยภาพของป่าชายเลนในการต่อยอด จนการสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมเพื่อการอนุรักษ์ป่าชายเลน

แผนปฏิบัติการที่ 1.6 การจัดทำสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ ให้เข้าถึงประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และองค์กรภาคประชาสังคมอย่างกว้างขวาง โดยเน้นการพัฒนาสื่อที่สามารถถ่ายทอดให้ กลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันมีความสนใจและสามารถความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าถึงสื่อ เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) อันเป็นการเสริมคุณค่าของการถ่ายทอดองค์ความรู้ ให้เกิดผลสัมฤทธิ์

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ พื้นที่และเข้าถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนอย่างสมดุล เป็นธรรมและ ยั่งยืน ภายใต้หลักการการจัดการจากภูเขาสู่ทะเล (Reef to Ridge approach) และการจัดการทรัพยากรโดยใช้ฐานระบบนิเวศ

เป้าประสงค์หลัก: ให้ความสำคัญกับการบูรณาการกลไกการสร้าง ความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การจัดการระบบชายฝั่งและป่าชายเลนในระดับ ท้องถิ่น ที่ผสมผสานทั้งองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างกลมกลืน รวมทั้งยกระดับความร่วมมือสู่ การเป็นองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง สมาชิกในชุมชนมีบทบาทสนับสนุนกิจกรรมอย่างแข็งขัน มีกฎระเบียบ ของชุมชนในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน อีกทั้งมีกลไก การปรึกษาหารือระหว่างชุมชนต้นน้ำและปลายน้ำในด้านการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งช่วยลด ปัญหาความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรในชุมชน รวมตลอดจนต้องมีการยกระดับกลุ่มองค์กรชุมชน และ กลุ่มอาชีพต่างๆ ในการเข้าถึงการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพที่สอดคล้องกับศักยภาพทรัพยากรและ ทุนทางสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ พื้นที่และเข้าถึงการใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนอย่างสมดุล เป็นธรรมและยั่งยืน ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์หลักคือ

กลยุทธ์ที่ 2.1 การสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนเพื่อการจัดการป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งแบบมีส่วนร่วม

เป้าประสงค์ระดับกลยุทธ์: ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถในการจัดการป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งของชุมชน องค์กรชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเน้นการจัดการความรู้และการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดชุมชนแห่งการปฏิบัติ เพื่อเป็นต้นแบบในการขยายผลการปฏิบัติสู่พื้นที่อื่นต่อไป รวมทั้งต้องมีความพยายามอย่างจริงจังในการผลักดันให้ภาคีในท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ระดับท้องถิ่นในการจัดการป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง โดยต้องสนับสนุนความร่วมมือในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และให้มีการพัฒนาความรู้ ทักษะ ประสิทธิภาพของผู้ประกอบการเปลี่ยนแปลงในชุมชน (Change Agent) เพื่อพัฒนางานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น

แผนปฏิบัติการขับเคลื่อน:

แผนปฏิบัติการที่ 2.1.1 อบรมและเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มุ่งเน้นการจัดทำแผนการอบรมและพัฒนาศักยภาพขององค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งการประชุม สัมมนา อบรม ศึกษาดูงาน และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชุมชน โดยเฉพาะผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น ต้องมีพื้นฐานทางความรู้/ความเข้าใจในการจัดการป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง เพื่อให้สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้และมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดแผนยุทธศาสตร์ในท้องถิ่นเพื่อการจัดการทรัพยากรโดยชุมชน

แผนปฏิบัติการที่ 2.1.2 สร้างเครือข่ายอาสาสมัครเพื่อการจัดการป่าชายเลนโดยฐานชุมชน เป็นการขยายผลเครือข่ายชุมชนในรูปแบบของราษฎรจิตอาสาในการดำเนินงานด้านการจัดการ/อนุรักษ์ป่าชายเลน พร้อมทั้งเป็นกลุ่มเครือข่ายในท้องถิ่น และผลักดันให้มีการสนับสนุนงบประมาณสำหรับชุมชนที่มีการริเริ่มกิจกรรมด้านการอนุรักษ์

แผนปฏิบัติการที่ 2.1.3 พัฒนาชุมชนแห่งการปฏิบัติจริง (CoP's) เพื่อเป็นต้นแบบขยายผลสู่ชุมชนอื่นๆ เป็นการส่งเสริมศักยภาพผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชน กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน ศาสนสถาน สถานที่ราชการในท้องถิ่น เพื่อให้มีการส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการชุมชนเพื่อการจัดการป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง พร้อมทั้งพัฒนาความร่วมมือให้เกิดเป็นแผนประจำปี จนส่งผลดีต่อระบบนิเวศในท้องถิ่น และสามารถใช้เป็นพื้นที่ต้นแบบสำหรับการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้สนใจได้

แผนปฏิบัติการที่ 2.1.4 ผลักดันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดทำหรือนำแผนยุทธศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการจัดการป่าชายเลน/ระบบนิเวศชายฝั่งไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมุ่งเน้นการให้เกิดการวิเคราะห์ปัญหา สำรวจความต้องการ ประเมินศักยภาพชุมชน รวมทั้งการจัดทำแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับความสามารถของท้องถิ่นในการบริหารจัดการแบบพึ่งตนเอง ทั้งนี้ ต้องอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน

แผนปฏิบัติการที่ 2.1.5 ผลักดันให้มีการจัดทำแผนความร่วมมือด้านการจัดการป่าชายเลนระดับชุมชน (แผนชุมชนพึ่งตนเอง) โดยมุ่งความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐและท้องถิ่นในการจัดทำแผนปฏิบัติการชุมชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนที่อยู่บนขีดความสามารถของชุมชนเอง

แผนปฏิบัติการที่ 2.1.6 การสร้างวิทยากรกระบวนการชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง เป็นการส่งเสริมศักยภาพของชุมชนที่มีความสนใจในการเป็นวิทยากรกระบวนการในงานพัฒนาท้องถิ่นด้านการอนุรักษ์ โดยมุ่งพัฒนาศักยภาพในการด้านการจัดการความรู้ การใช้เครื่องมือเพื่อการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระดับชุมชน การติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการ การวิจัยท้องถิ่น เป็นต้น

กลยุทธ์ที่ 2.2 การอนุรักษ์ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนและความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดี

เป้าประสงค์ระดับกลยุทธ์: มุ่งเน้นการดำเนินมาตรการที่มีประสิทธิภาพเพื่อเป็นการ สงวนคุ้มครอง อนุรักษ์ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งแบบบูรณาการ หรือใช้แบบเอนกประสงค์ (Multiple:use) โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์วิธี ครอบคลุมทั้งการใช้อย่างยั่งยืน การเก็บกัก การฟื้นฟู การพัฒนา การสงวน การป้องกันและการแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ และต้องยกระดับความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในท้องถิ่นเพื่อการติดตามการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศชายฝั่งโดยฐานชุมชน (Community:based Ecosystem Monitoring) และต้องส่งเสริมบทบาทของสตรีและเยาวชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในระดับท้องถิ่น และมุ่งเน้นการผลิตและการบริการที่ใช้พลังงานต่ำ เพื่อลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก อันเป็นการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

แผนปฏิบัติการขับเคลื่อน:

แผนปฏิบัติการที่ 2.2.1 การคุ้มครองระบบนิเวศชายฝั่งแบบบูรณาการ เป็นการคุ้มครองแหล่งทรัพยากร/ระบบนิเวศที่มีคุณค่า/หายาก/ใกล้สูญพันธุ์ โดยการใช้มาตรการทั้งทางกฎหมาย ระเบียบ การประกาศเขตพื้นที่ หรือการเฝ้าระวังโดยชุมชน เพื่อให้เป็นแหล่งระบบนิเวศที่สำคัญและคุ้มครองความสมดุลของระบบนิเวศทางธรรมชาติ

แผนปฏิบัติการที่ 2.2.2 การฟื้นฟูระบบนิเวศชายฝั่งอย่างมีส่วนร่วม เป็นการดำเนินมาตรการที่เหมาะสมเพื่อการฟื้นฟูระบบนิเวศชายฝั่ง ทั้งโดยการปลูกป่าชายเลนในพื้นที่เสื่อมโทรม การอนุรักษ์แหล่งระบบนิเวศและ/หรือทรัพยากรชายฝั่งที่สำคัญ การวางปะการังเทียม และให้มีการบริหารจัดการที่ต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

แผนปฏิบัติการที่ 2.2.3 การติดตามการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศป่าชายเลนโดยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม เป็นการจัดทำดัชนีชี้วัดความยั่งยืนของระบบนิเวศในท้องถิ่น พร้อมทั้งให้ชุมชนมี

บทบาทในการสำรวจ/วิเคราะห์/ประเมินสถานการณ์ของทรัพยากร อันเป็นการบ่งชี้คุณค่าและสถานการณ์ของระบบนิเวศในท้องถิ่นโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

แผนปฏิบัติการที่ 2.2.4 การส่งเสริมบทบาทผู้หญิง เยาวชน และผู้เสียโอกาสทางสังคม รวมทั้งและองค์กรชุมชนในการเข้าถึงการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนอย่างยั่งยืน โดยใช้กลยุทธ์ในการจัดตั้งกลุ่มสตรี/เยาวชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง รวมตลอดจนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่างๆ ที่สอดคล้องกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ทั้งนี้ ให้ดำเนินการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้หญิง/เยาวชนและผู้เสียโอกาสในสังคมไปพร้อมๆ กัน

แผนปฏิบัติการที่ 2.2.5 ส่งเสริมความสามารถของชุมชน องค์กรชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรเพื่อระบบการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและคาร์บอนต่ำ โดยการเสริมสร้างและพัฒนาทักษะความชำนาญของชุมชนทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว/กลุ่มผู้สนใจและชุมชนเพื่อให้มีความรู้ความทักษะในการผลิตทั้งด้านการเกษตร ประมง เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ รวมทั้งการบริการด้านการท่องเที่ยวทางทะเลและชายฝั่งที่ไม่รบกวนระบบนิเวศทางธรรมชาติ รวมทั้งการใช้พลังงานต่ำเพื่อลดภาวะโลกร้อน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพกลไกการบริหารจัดการที่ดี

เป้าประสงค์หลัก: เพื่อมุ่งพัฒนาระบบบริหารจัดการป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง ตามหลักธรรมาภิบาล มีความโปร่งใส เป็นธรรม และอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาศักยภาพขององค์กรการบริหารที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งมุ่งพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ด้านป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน รวมตลอดจนให้ความสำคัญกับการทบทวน/ปรับปรุง/พัฒนาระเบียบ กฎหมาย รวมถึง กลไกการบริหารจัดการที่ดี และสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ รวมทั้งส่งเสริมความเข้มแข็งของกลไกการบริหารจัดการทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีร่วมพัฒนาต่างๆ ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

แผนปฏิบัติการขับเคลื่อน:

แผนปฏิบัติการที่ 3.1 การจัดการฐานข้อมูลป่าชายเลนความหลากหลายทางชีวภาพ และองค์กรชุมชน โดยมุ่งเน้นการรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจได้ของหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา เพื่อจัดเก็บเป็นฐานข้อมูลสำหรับการวางแผนและตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับสถานการณ์

แผนปฏิบัติการที่ 3.2 การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรและองค์กรการบริหารจัดการป่าชายเลน โดยใช้แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาศักยภาพบุคลากรและองค์กร ทั้งนี้ต้องให้ความสำคัญกับ

การส่งเสริมและแลกเปลี่ยนความร่วมมือทางวิชาการทั้งภายในและระหว่างประเทศ ภายใต้ความร่วมมือด้านการจัดการป่าชายเลนและทรัพยากรธรรมชาติ

แผนปฏิบัติการที่ 3.3 พัฒนากลไกการบูรณาการแผนปฏิบัติการการจัดการป่าชายเลนอย่างยั่งยืน โดยใช้ความร่วมมือของหน่วยงาน/องค์กรรับผิดชอบและองค์กรสนับสนุนทั้งภาครัฐ ทั้งส่วนกลางและระดับภูมิภาค (จังหวัด) ภาคองค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งสถาบันการศึกษา ในการสื่อสารแผนปฏิบัติการให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน และพร้อมในการผลักดันแผนสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่

แผนปฏิบัติการที่ 3.4 การพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาตัวชี้วัดผลการดำเนินงานของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในลักษณะที่สะท้อนถึงผลผลิต (Output) ผลได้ (Outcome) และผลกระทบ (Impact)

แผนปฏิบัติการที่ 3.5 การพัฒนาเครื่องมือและกลไกการบริหารจัดการระบบนิเวศป่าชายเลนอย่างยั่งยืน เช่น การนำเครื่องมือการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment: SEA) มาใช้ในการวางแผนระดับพื้นที่ โดยมุ่งให้ความสำคัญกับการตัดสินใจเชิงนโยบาย แผนงาน และโครงการ หรือการนำเครื่องมือการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) มาใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของโครงการพัฒนา

5.7 โครงการที่สำคัญ (Flagship Projects) เพื่อรองรับยุทธศาสตร์การดำเนินงานของโครงการ MFF ในระยะที่ 2

โครงการที่สำคัญ (Flagship Projects) เป็นการกำหนดสาระสำคัญของกิจกรรมที่ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของการดำเนินยุทธศาสตร์การดำเนินงานของโครงการ MFF ในระยะที่ 2 ซึ่งถือเป็นพันธกิจที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จและ/หรือความยั่งยืนของโครงการ โดยโครงการที่สำคัญนั้น ต้องถูกกำหนดขึ้นจากการพิจารณาปัจจัยแวดล้อมอย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อเป็นหลักประกันว่าการดำเนินโครงการจะบรรลุความสำเร็จอย่างแท้จริง อีกทั้งความสำเร็จที่เกิดขึ้นเหล่านั้นต้องอาศัยความร่วมมือในการสนับสนุน/ปฏิบัติการที่ต่อเนื่องและระดับสูงที่ต้องดำเนินการอย่างชัดเจน ภายใต้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานที่สามารถบ่งชี้ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีรายละเอียดของโครงการที่สำคัญดังนี้

5.7.1 การกำหนดหลักเกณฑ์ในการริเริ่มโครงการที่สำคัญ

การนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ เป็นกระบวนการอีกขั้นตอนหนึ่ง ที่เกิดขึ้นหลังจากได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการเพื่อการดำเนินงานของโครงการ MFF ในระยะที่ 2 โดยทั่วไปแล้ว การนำแผนไปปฏิบัติในระดับพื้นที่เป้าหมาย (Target Area) นั้น เกี่ยวข้องกับกลไกการบริหารจัดการหลายประการ ทั้งด้านความสามารถ/บทบาทภารกิจขององค์กรรับผิดชอบ สมรรถนะของบุคลากร

แผนการดำเนินงาน ห้วงเวลาของการนำแผนไปปฏิบัติ รวมทั้งเงื่อนไขด้านงบประมาณและพื้นที่เป้าหมายในการปฏิบัติงาน

เนื่องจากแผนยุทธศาสตร์ของโครงการ MFF ให้ความสำคัญกับการสร้างความร่วมมือของภาคีร่วมพัฒนาในการสนับสนุนการดำเนินงานมาโดยตลอด รวมทั้งมุ่งเน้นบทบาทของชุมชนท้องถิ่นและภาคีร่วมพัฒนาระดับพื้นที่ในการมีส่วนร่วมกับการดำเนินงานของโครงการ ดังนั้น แนวทางในการนำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องประเมินสถานการณ์ของปัญหาในระดับพื้นที่ รวมทั้งประเมินความสนใจของฝ่ายบริหาร/นโยบายของรัฐในการให้ความสำคัญต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาเล็กน้อยเพียงใด ซึ่งมีปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการตัดสินใจมากมาย

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการที่จัดทำขึ้นนี้ เป็นกรอบแผนหลักสำหรับการให้ภาคีร่วมพัฒนาต่างๆ ได้ใช้ประโยชน์ในการจัดทำ หรือริเริ่มโครงการที่อยู่ในความสนใจของตนเอง ดังนั้น จึงเห็นควรให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์สำหรับการสนับสนุนโครงการที่สำคัญเพื่อรองรับยุทธศาสตร์ในระยะที่ 2 โดยสามารถริเริ่มโครงการที่เข้าข่ายหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในด้านใดด้านหนึ่งที่มีความเด่นชัด หรือผสมผสานหลักเกณฑ์ต่างๆ ดังนี้

- 1) เป็นโครงการที่ตอบสนองต่อประเด็นปัญหาในระดับพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงกันเชิงระบบนิเวศ
- 2) เป็นโครงการที่สามารถบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานในระดับพื้นที่
- 3) เป็นโครงการที่ต้องใช้องค์ความรู้ในการดำเนินงานแบบสหวิทยาการ และผสมผสานองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และองค์ความรู้ด้านสังคม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 4) เป็นโครงการที่อยู่บนพื้นฐานของความต้องการ และความสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาของภาครัฐในการจัดการป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง
- 5) เป็นโครงการที่ส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของระบบนิเวศชายฝั่งในระยะยาว
- 6) เป็นโครงการที่ระบุกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเด่นชัด โดยเฉพาะกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพในท้องถิ่น รวมทั้งพิจารณาถึงประเด็นของการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องการคุ้มครองระบบนิเวศชายฝั่งหรือทรัพยากรชีวภาพที่มีความสำคัญสูง รวมทั้งพิจารณาจากพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม

5.7.2 โครงการที่สำคัญ (Flagship Projects) เพื่อรองรับยุทธศาสตร์

การกำหนดโครงการที่สำคัญเพื่อรองรับยุทธศาสตร์การดำเนินงานของโครงการ MFF ในระยะที่ 2 (พ.ศ.2553 - 2556) ได้แบ่งกลุ่มของโครงการที่สำคัญออกเป็น 2 กลุ่มหลักคือ

- 1) **กลุ่มโครงการที่ทางโครงการ MFF ต้องสนับสนุนในระยะเร่งด่วนและมีความสำคัญสูง**

เนื่องจากเป็นโครงการที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ทางโครงการ MFF ต้องให้ความสำคัญ และให้การสนับสนุนโครงการโดยเร่งด่วน เพื่อเป็นการป้องกัน แก๊ส หรือพื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศชายฝั่ง อีกทั้งเป็นโครงการที่มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานของโครงการ MFF ที่เน้นการส่งเสริมการเข้าถึงความรู้และคุณค่าของป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งให้กับชุมชนท้องถิ่น เพื่อเป็นการป้องกัน/บรรเทาความเสียหายจากภัยพิบัติทางธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งประกอบด้วยโครงการที่สำคัญดังนี้

- 1.1) โครงการเสริมสร้างขีดความสามารถชุมชนชายฝั่งเพื่อปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงด้านสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติ (การสร้างกลไกการปรับตัวของชุมชน/การสร้างความมั่นคงทางอาหาร)
- 1.2) โครงการบูรณาการความร่วมมือในการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศปากแม่น้ำและทรัพยากรทางชีวภาพที่มีคุณค่า (การคุ้มครองระบบนิเวศเพื่อความหลากหลายทางชีวภาพ)
- 1.3) โครงการพัฒนาดัชนีชี้วัดสถานภาพและความหลากหลายทางชีวภาพของในพื้นที่ป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง (การจัดทำดัชนีชี้วัดอย่างง่ายโดยชุมชนมีส่วนร่วม)
- 1.4) โครงการส่งเสริมศักยภาพองค์กรชุมชนและภาคีเครือข่ายในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการจัดการป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งแบบมีส่วนร่วม (การพัฒนากลไกด้านแผนยุทธศาสตร์ในระดับท้องถิ่นร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)
- 1.5) โครงการส่งเสริมการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งอย่างยั่งยืน (การวิจัยโดยใช้ปัญหาในชุมชนเป็นประเด็นวิจัย)
- 1.6) โครงการจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ด้านป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งสำหรับสถานศึกษาในท้องถิ่น (หลักสูตรท้องถิ่น)
- 1.7) โครงการการจัดการทรัพยากรโดยอาศัยหลักการจากภูเขาสู่ทะเล (Reef to Ridge)

2) กลุ่มโครงการที่ทางโครงการ MFF ต้องสนับสนุนในระยะยาว/ต่อเนื่อง

เนื่องจากเป็นโครงการที่มีความเหมาะสมสำหรับการสนับสนุนการดำเนินงาน แต่อาจจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของหลายฝ่ายในการดำเนินงานในระยะยาว และสามารถสร้างความยั่งยืนให้กับระบบนิเวศชายฝั่งได้ และโครงการที่จัดทำขึ้นนั้น อาจกำหนดช่วงเวลาของการดำเนินงานออกเป็นระยะๆ ได้ เช่น ระยะแรกเป็นการริเริ่ม/รวบรวม/จัดทำ ส่วนระยะที่สอง เป็นการนำไปใช้/การวางแผน/การตัดสินใจ ซึ่งประกอบด้วยโครงการที่สำคัญดังนี้

- 2.1) โครงการสำรวจติดตามการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศชายฝั่งโดยฐานชุมชน (การส่งเสริมบาทของชุมชนในการเข้าถึงคุณค่าของระบบนิเวศชายฝั่ง)
- 2.2) โครงการพัฒนากลไกการเข้าถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจากฐานชีวภาพ (การยกระดับการใช้ทรัพยากรชีวภาพเชิงเศรษฐกิจด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น)

2.3) โครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพองค์กรชุมชนและภาคีเครือข่ายในใกล้เคียงข้อพิพาทด้านทรัพยากรชายฝั่งและป่าชายเลน (กลไกการแก้ไขความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ)

2.4) โครงการเตรียมความพร้อมสำหรับการเป็นชุมชนแห่งการปฏิบัติจริง (CoP's) ด้านการจัดการป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง (การสร้างศักยภาพของชุมชนให้เข้มแข็ง)

2.5) โครงการส่งเสริมบทบาทของผู้หญิง เยาวชน และผู้เสียโอกาสในสังคมเพื่อการเข้าถึงสิทธิในการจัดการและใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพในระบบนิเวศชายฝั่งเพื่อความมั่นคงของวิถีชีวิตชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติ (ส่งเสริมบทบาทชาย:หญิงและผู้เสียโอกาสด้านทรัพยากรธรรมชาติ)

บทที่ 6 การนำแผนยุทธศาสตร์โครงการป่าชายเลน เพื่ออนาคต ระยะที่ 2 สู่การปฏิบัติ

6.1 สื่อสารแผนยุทธศาสตร์โครงการ MFF ระยะที่ 2 ให้ได้รับความเห็นชอบของ คณะกรรมการประสานความร่วมมือระดับชาติด้านนิเวศป่าชายเลนเพื่ออนาคต (NCB)

การพัฒนากลไกการบริหารจัดการแผนยุทธศาสตร์ MFF ระยะที่ 2 ไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่เกี่ยวข้องกับกลไกหลายระดับ ซึ่งต้องอาศัยการบูรณาการที่มีความเชื่อมโยง และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนการประสานแผนระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทั้งในระดับนโยบายของประเทศ รวมทั้งบทบาทของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ต้องบูรณาการความร่วมมือของภาคีต่างๆ ทั้งนี้เพื่อให้การนำไปสู่การปฏิบัติสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ และความต้องการของชุมชน รวมทั้งอยู่บนพื้นฐานของการใช้/บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติตามหลักการอนุรักษ์วิทยา โดยต้องนำเสนอร่างแผนยุทธศาสตร์ให้ NCB พิจารณาให้ความเห็นชอบเพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และการจัดทำแผนงาน/โครงการรองรับการดำเนินงานในอนาคต พร้อมทั้งต้องสื่อสารแผนยุทธศาสตร์ให้เป็นที่รับรู้ของภาคีเครือข่ายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบายและการปฏิบัติการ

6.2 จัดลำดับความสำคัญของแผนปฏิบัติการ

ในการจัดทำแผนปฏิบัติการรองรับยุทธศาสตร์ จำเป็นที่ต้องจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน/โครงการ เพื่อให้การสนับสนุนงบประมาณเป็นไปตามความจำเป็นเร่งด่วน โดยมีกรอบแนวทางในการจัดลำดับความสำคัญ ดังนี้

1) เป็นแผนปฏิบัติการที่ตอบสนองต่อเจตนารมณ์ของโครงการ MFF ที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างความรู้ทั้งด้านนโยบาย/แผนการตัดสินใจ รวมทั้งการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการป่าชายเลนอย่างยั่งยืน รวมตลอดจนพิจารณาถึงปัญหาที่มีความวิกฤติในระดับพื้นที่ด้วย

2) เป็นแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การดำเนินงานประเทศ หรือเป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องกับบทบาทภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะยุทธศาสตร์การสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ และยุทธศาสตร์การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการดำเนินยุทธศาสตร์ด้านการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ

สำหรับกลไกที่ใช้ในการจัดลำดับความสำคัญของแผนปฏิบัติการเพื่อรองรับยุทธศาสตร์การดำเนินงานของโครงการ MFF ในระยะที่ 2 นั้น ต้องบูรณาการความร่วมมือกับภาคีพัฒนาต่างๆ เพื่อวิเคราะห์ความจำเป็นเร่งด่วนของการดำเนินโครงการที่จะช่วยคุ้มครอง อนุรักษ์ พื้นฟู และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งมิให้เสื่อมโทรมลงไป

6.3 การจัดองค์กรการบริหารงานโครงการ MFF

ภารกิจของการบริหารจัดการโครงการ MFF ประเทศไทย เป็นความร่วมมือของหลายภาคส่วนในการสนับสนุนการดำเนินงาน รวมทั้งการบูรณาการความร่วมมือทั้งในระดับนโยบาย ความร่วมมือระหว่างประเทศ การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน การประสานหน่วยงานในพื้นที่ ซึ่งใช้กลไกประสานงานระดับชาติ (National Coordinating Body: NCB) และกลไกของคณะกรรมการระดับภูมิภาค (Regional Steering Committee: RSC) รวมทั้งบทบาทของอธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และภาคีพัฒนาอื่นๆ อีกหลายหน่วยงาน เช่น IUCN, UNDP, WWF, TEI, GSEI, UNEP, WI, FAO เป็นต้น

โดยการบริหารงานโครงการ ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารงาน และกลุ่มหน่วยงานความร่วมมือต่างๆ ซึ่งมีกลไกการประสานการทำงานที่ใกล้ชิดและมีความเป็นเอกภาพ เนื่องจากการดำเนินงานของโครงการ MFF อยู่บนพื้นฐานของความร่วมมือและการเริ่มแผนการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของโครงการเป็นหลัก

6.4 การประสานความร่วมมือกับยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของโครงการ MFF ควรมีลักษณะเป็นแผนการบูรณาการและเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ต่างๆ ได้ ฉะนั้น กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง หรือ NCB ควรประสานแผนร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของโครงการ MFF เป็นกรอบทิศทางในการผสมผสานความร่วมมือในการสนับสนุนซึ่งกันและกันทั้งในระดับกระทรวง/จังหวัดและท้องถิ่น โดยเมื่อพิจารณายุทธศาสตร์การดำเนินงานของโครงการ MFF ในระยะที่ 2 พบว่า สอดคล้องกับแนวนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในมิติต่างๆ เช่น การส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพในท้องถิ่น การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนบนพื้นฐานของทุนทางสังคม การสร้างชุมชนสีเขียวที่เน้นการผลิตและการบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมตลอดจนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยฐานชุมชนที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากระบบป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง

6.5 การประสานงานด้านงบประมาณสนับสนุนโครงการ MFF

แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของโครงการ MFF ต้องสามารถเข้าถึงงบประมาณของโครงการ ได้โดยการยื่นข้อเสนอโครงการ (Project Proposal) ผ่าน UNDP (สำหรับโครงการขนาดเล็ก) เพื่อเสนอให้ NCB พิจารณาให้ความเห็นชอบกับโครงการที่ขอรับการสนับสนุน สำหรับประเภทโครงการขนาดใหญ่ นั้น ผู้ขอรับการสนับสนุนต้องเขียนข้อเสนอโครงการผ่านทาง NCB เพื่อพิจารณาก่อน และเสนอต่อ RSC เป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบกับโครงการ ทั้งนี้การเขียนข้อเสนอโครงการ ต้องอยู่ในกรอบของการพิจารณาของคณะกรรมการชุดต่างๆ หรือตามเงื่อนไขที่กำหนดของโครงการ MFF นอกจากนี้ ยังสามารถนำสาระสำคัญของแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์ไปจัดทำข้อเสนอโครงการที่สอดคล้องกับแหล่งทุนที่สนับสนุน ทั้งจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งได้อีกทางหนึ่ง รวมตลอดจนขอรับการสนับสนุนงบประมาณผ่านแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด หรืองบประมาณจากกองทุนสิ่งแวดล้อม กองทุนสนับสนุนการวิจัย หรือสถาบันการศึกษาที่มีการศึกษาวิจัย รวมตลอดจนแหล่งเงินช่วยเหลืออื่นๆ เช่น มูลนิธิหรือองค์กรความช่วยเหลือระหว่างประเทศ เป็นต้น ทั้งนี้ ผู้เสนอโครงการควรเลือกดำเนินการในพื้นที่เป้าหมายที่มีความวิกฤติ/หรือพื้นที่มีผลกระทบสิ่งแวดล้อมรุนแรงเป็นลำดับแรกก่อน เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความสนใจของภาคีความร่วมมือต่างๆ

6.6 การสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและกลไกการบริหารจัดการที่ดี

แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของโครงการ MFF ควรมุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ อย่างเป็นระบบ ตั้งแต่กระบวนการได้มาซึ่งแผนและการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน การมีส่วนร่วมเป็นกลไกสำคัญในการสร้างการยอมรับในแนวทางปฏิบัติต่างๆ ซึ่งควรยึดตามหลักพื้นที่หน้าที่:การมีส่วนร่วม (Area/Function/Participation: AFP) โดยที่หน่วยงานต่างๆ สามารถดำเนินบทบาทภารกิจสนับสนุนซึ่งกันและกันภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน นอกจากนี้ ควรเปิดโอกาสให้กลุ่มองค์กรต่างๆ ในสังคมเข้ามามีส่วนในการประชุมปรึกษาหารือเพื่อวิเคราะห์วางแผน และตัดสินใจในการดำเนินงานด้านต่างๆ โดยไม่ทำให้เกิดข้อโต้แย้งของสังคม

สำหรับการพัฒนากลไกการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลนั้น ต้องให้ความสำคัญกับหลักการพื้นฐานคือ การสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันและเกิดความต่อเนื่องของการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคีร่วมพัฒนาต่างๆ ทั้งในระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลนโยบาย หน่วยงานที่มีบทบาทในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชนที่สนับสนุนการปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ รวมทั้งการดำเนินงานใดๆ ก็ตาม ต้องยึดหลักความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเกิดประโยชน์ต่อสาธารณะโดยแท้จริง นอกจากนี้ ยังจำเป็นต้องส่งเสริมบทบาทของภาคธุรกิจเอกชน/ผู้ประกอบการในการริเริ่มกิจกรรมที่ยั่งยืนถึงความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) เช่น การริเริ่มกิจกรรมการปลูกป่าชายเลน การ

สนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง การสนับสนุนการจัดทำแผนชุมชนด้านการจัดการระบบนิเวศชายฝั่ง รวมตลอดจนการพัฒนาศักยภาพชุมชนในการประกอบอาชีพที่มีการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพในท้องถิ่น เป็นต้น รวมไปถึงการดำเนินกิจกรรมใดๆ ต้องมีระบบ/กลไกการสื่อสารผลการดำเนินงานให้กับกลุ่มผู้รับประโยชน์/ชุมชนท้องถิ่นได้รับทราบ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารแบบสองทาง อันเป็นแนวทางดำเนินงานที่สอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการที่ดี

6.7 การติดตามและประเมินผล

การติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการโครงการ MFF ถือว่าเป็นเครื่องมือในการประเมินว่าการดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ อยู่ในกรอบตามทิศทางที่ตั้งไว้หรือไม่ เป็นไปตามวัตถุประสงค์เป้าหมายของการดำเนินการ หากพิจารณาแล้วยังไม่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ก็มีความจำเป็นต้องปรับแผนบริหารจัดการโครงการโดยทันที เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายตามแผนยุทธศาสตร์ของโครงการ MFF ที่ตั้งไว้ รวมทั้งเป็นกิจกรรมสำหรับผู้บริหารในการตัดสินใจเพื่อวางแผนระยะต่อไป นอกจากนี้ ยังเป็นเครื่องมือสร้างการมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการติดตามและประเมินผล ซึ่งทำให้ผลการปฏิบัติงานนั้นได้รับการยอมรับจากภาคีร่วมพัฒนามากขึ้น

การติดตามและประเมินผลโครงการ MFF แบ่งออกเป็น 3 ช่วงคือ ช่วงแรก คือ การติดตามและประเมินผลก่อนการดำเนินงาน (Before Action Review: BAR) ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมของกลไกการบริหารจัดการโครงการ รวมทั้งข้อมูลและสารสนเทศที่จำเป็นสำหรับการวางแผนการดำเนินงานสำหรับช่วงที่สองนั้น เป็นการติดตามและประเมินผลระหว่างการดำเนินงาน (During Action Review: DAR) ซึ่งเป็นกระบวนการของผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ ความชำนาญเฉพาะในการให้คำแนะนำต่างๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน และช่วงที่สุดท้าย คือการติดตามประเมินผลเมื่อการดำเนินงานแล้วเสร็จ (After Action Review: AAR) เป็นการประเมินผลความสำเร็จ/บทเรียนของการดำเนินงานขั้นสุดท้าย โดยควรมุ่งเน้นรูปแบบการประเมินโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันในการประเมินผลและกำหนดเกณฑ์การประเมิน ซึ่งถือเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้วย

6.8 การทบทวนและปรับปรุง

การทบทวนและปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของโครงการ MFF ก่อให้เกิดผลดีทั้งตัวแผนที่ได้รับการทบทวนและปรับปรุงให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ภาควิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจที่ตรงกันและมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์/แผนปฏิบัติการ ทั้งนี้ เพื่อให้แผนที่กำหนดขึ้นนั้นตรงกับความต้องการของทุกภาคส่วน และบรรลุตามวัตถุประสงค์หลักของแผนงาน/โครงการ ดังนั้นจึงควรมีการกำหนดแนวทางการทบทวนและปรับปรุงแผน โดยมีข้อคำนึงดังนี้

- 1) ความเหมาะสมของจุดหมายของแผนกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยควรมีการปรับปรุงแผนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เช่น ความต้องการของสังคมที่อาจเปลี่ยนไป
- 2) ความเหมาะสมของงบประมาณที่ได้รับจัดสรรให้เพียงพอต่อการดำเนินงานตลอดโครงการ/ห้วงเวลาใดเวลาหนึ่ง หากงบประมาณไม่เพียงพอต่อการสนับสนุนงาน ก็อาจมีการระดมทุนจากเครือข่ายองค์กรต่างๆ จากภายนอกเพิ่มขึ้น
- 3) ประสิทธิภาพการดำเนินงาน กรณีที่ผลการดำเนินงานยังไม่สามารถบรรลุจุดหมายและเป้าหมายที่กำหนดไว้ สามารถปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้

..

เอกสารอ้างอิง

- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. 2550. **แผนแม่บทการวิจัยและพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนและพื้นที่ชุ่มมณฑล พ.ศ. 2551-2554** กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรุงเทพฯ
- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. 2552. **แผนแม่บทการจัดการป่าชายเลนประเทศไทย**. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ.
- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2550. **การประเมินผลโครงการแนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืนโดยประชาชนมีส่วนร่วม** กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรุงเทพฯ
- กิตติชัย รัตนะ. 2549. **การมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำ**. ภาควิชาอนุรักษวิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- คณะวนศาสตร์. 2550. **รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการประเมินมูลค่าและการพึ่งพาทรัพยากรป่าชายเลน**. คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ธงชัย จารุพัฒน์ และจิรพรรณ จารุพัฒน์. 2540. **การใช้ภาพถ่ายจากดาวเทียม Landsat-5 (TM) ติดตามสภาพความเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าชายเลนในประเทศไทย ในการสัมมนา ระบบนิเวศป่าชายเลนแห่งชาติ ครั้งที่ 10 การจัดการและการอนุรักษ์ป่าชายเลน : บทเรียนในรอบ 20 ปี วันที่ 25- 28 สิงหาคม 2540 ณ โรงแรมเจปี่ หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.**
- คณะทำงานจัดทำแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับภาค จังหวัดชัยนาท สุพรรณบุรี นครปฐม และสมุทรสาคร. 2550. **แผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับภาค พื้นที่ลุ่มน้ำท่าจีนและลุ่มน้ำคาบเกี่ยว (ลุ่มน้ำเจ้าพระยาและลุ่มน้ำน้อย) พ.ศ. 2550-2554 จังหวัดชัยนาท สุพรรณบุรี นครปฐม และสมุทรสาคร**. สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 5 สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- สนธิ อักษรแก้ว. 2541. **ป่าชายเลน...นิเวศวิทยาและการจัดการ**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2540. **นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2540-2559**. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ : อินทรี เกรตีด โปรโมชัน เทคโนโลยี

สำนักงานป่าไม้เขตสุราษฎร์ธานี. 2545. รายงานสรุปผลโครงการจัดงานฉลอง 30 ปี โครงการ
มนุษย์และสิ่งแวดล้อมทลยูเนสโก ณ ศูนย์วิจัยป่าชายเลน จังหวัดระนอง. กรมป่าไม้ กระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ที่มา www.nesdb.go.th

อิทธิพล ศรีเสาวลักษณ์ 2548 “กฎหมายว่าด้วยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม”
ใน เอกสารการสอนชุดวิชานิเวศวิทยาและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ หน่วยที่ 15 เล่ม 2
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช นนทบุรี

UNDP. 2548. รายงานสถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เล่มที่ 1 ป่าชายเลน.

UNDP GEF Project on “ Reversing Environmental Degradation Trend in the South
China Sea and Gulf of Thailand ”

คณะทำงานยุทธศาสตร์โครงการป่ายเลนเพื่ออนาคต

1	นายสนใจ	หะวานนท์	อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร	ประธานคณะทำงาน
2	นายจำเนียร	วรรัตน์ชัยพันธ์	สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย	กรรมการ
3	นายสมศักดิ์	พิริยโยธา	กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	กรรมการ
4	นางเจตจินดา	โชติยะปุตตะ	กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	กรรมการ
5	นายวิจารณ์	มีผล	กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	กรรมการ
6	นางเรวดี	ประเสริฐเจริญสุข	มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	กรรมการ
7	นายชาญยุทธ	เทพา	มูลนิธิรักไทย	กรรมการ
8	นายจิระศักดิ์	ชูความดี	กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	กรรมการและเลขานุการ
9	นางสาวรัฐดา	ลาภนุณ	องค์การระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
10	นางสาวศิริพร	ศรีอร่าม	โครงการป่ายเลนเพื่ออนาคต	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการประสานความร่วมมือระดับชาติด้านนิเวศป่ายเลนเพื่ออนาคต (National Coordinating Body)

1. อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ประธานกรรมการ)
2. ท่านผู้บัญชาการสูงสุด เสถียรไทย สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม (ที่ปรึกษา)
3. ศาสตราจารย์สนิท อักษรแก้ว (ที่ปรึกษา)
4. นายจำเนียร วรรัตน์ชัยพันธ์ สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย
5. ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
6. ผู้แทนสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
7. ผู้แทนกรมควบคุมมลพิษ
8. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
9. ผู้แทนสำนักนโยบายและแผน กระทรวงมหาดไทย
10. ผู้แทนกรมพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
11. ผู้แทนองค์การระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ (IUCN)

12. ผู้แทนองค์กรพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP)
13. ผู้แทนองค์กรสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP)
14. ผู้แทนองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO)
15. ผู้แทนองค์การกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล (WWF)
16. ผู้แทนองค์การพื้นที่ชุ่มน้ำนานาชาติ ประเทศไทย
17. ผู้แทนมูลนิธิรักษ์ไทย
18. รองศาสตราจารย์อภิวันท์ กำลังเอก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
19. รองศาสตราจารย์นพรัตน์ บำรุงรักษ์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
20. นายอานนท์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ศูนย์เครือข่ายศึกษาการเปลี่ยนแปลงของโลกแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
21. นางเวดี ประเสริฐเจริญสุข มูลนิธิการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน
22. นายพิศิษฐ์ ชาญเสนาะ มูลนิธิหยาตฉน
23. นางสาวสมหญิง สุนทรวงษ์ ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก
24. ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านจัดการทรัพยากรทางทะเล กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
25. ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านจัดการทรัพยากรทางชายฝั่งและป่าชายเลน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (กรรมการและเลขานุการ)
26. หัวหน้ากลุ่มวิจัยและพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ)

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (DMCR)
เลขที่ 120 หมู่ 3 ชั้น 5-9 อาคารศูนย์ราชการ ปี
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา
ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่
กรุงเทพมหานคร 10120
www.dmcr.go.th

โครงการป่าชายเลนเพื่ออนาคต (MFF)
องค์การระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติ (IUCN)
63 สุขุมวิท ซอย 39 วัฒนา
กรุงเทพมหานคร 10110
www.thailand.mangrovesforthe future.org
อีเมลล์ thailand.mff@mangrovesforthe future.org

Norad

Produced by MFF with the financial support of Norad and Sida